

petierunt, Ruland. *lib. 7. cap. 3. num. 5. & seqq. de commiss.* quoniam securitas, qua fruuntur non ab unus, sed communi hominum jure dependet, *l. fin. ff. de legat.* Quare Galliz Rex ob interfectos Cæsarem Fregosium, & Antonium Rinconem legatos suos, quos ille, quantumvis per vias insolitas ad Turcam destinaverat, bellum Carolo V. Imperatori inferre voluit, Sleidan. *lib. 14. de stat. relig.*

46 Possunt quoque multa esse, ob quæ Legati malint per viam insolitam, quam regiam ire, vel quia illa compendiosior sit, aut etiam facilior, vel commodior saltem ipsi, quæ sanè commoditates, si damni emendationem petere nequeat, ipsis præcederent; nam utique in via regia, & solita passio damnum, id dominus territorii relaxare teneretur, *Gail. d. obs. 64.* ac præsertim si illa hac tutior sit. Rectè Halicarnas securitatis ratio prior, quam decoris habenda est, ait. Quo spectat Legis peritorum decisio, licet via solita, ait *Vivius dec. 190. num. 3.* per insolitam deferenda non sit, tamen hoc ubicumque via ipsa inusitata foret magis tuta, claudicat. Surdus quoque *conf. 12. n. 28.* si via recta, inquit, & usitata non sit tuta, debet ad aliam divertere non adeo consuetam.

47 Verùm, cum, ut verus habet diverbium, semita quaerenda non sit, ubi via adest, & axioma illud nauticum, quod Princeps damna per navem, quæ vexillo suo non utitur, data relaxare non teneatur, *Philipp. Matth. lib. 3. narrat. 1. num. 11. in historia Henrici IV.* placet mihi, aliisque pro territorii domino stare, cujus partes tuetur ratio non una. Jus enim non patitur alii per alium iniquam conditionem inferri; quod fieret, si spoliatum vestire dominus territorii cogereur. Nam dum ex jure ad solite viæ securitatem saltem contrahitur, factio hoc, si contrarium diceremus, ad insolite quoque curam eum adigeremus. Et hoc est quod Doctores magno consensu tradunt. viam solitam, & non inusitatum in damni præstatione attendendam esse, *Cravet. conf. 400. num. 15. Gail. d. obs. 64. num. 12.* Constat quoque, quod mutata via, jus quoque ejusdem mutatur, ut in simili dicimus, mutato territorio, mutatur potestas, *Alber. Gentil. lib. 1. cap. 5. Hisp. advoc.* Et idèd cum alla ratio sit viæ alia devia, illis quippe tuta, hanc non item præstare dominus territorii tenetur; aliud quoque non mirum, si jus observetur.

48 Deinde nomen, quod profiteri spernimus, mox nobis patrocinio esse, cum nolimus, non debet, & est commune Doctorem dictum: qui non vult, cum debet, id cum vult, non potest, *Alber. Gentil. lib. 2. c. 2. de legation.* Quod si assumpserimus, sanè nec Nuncius, aut Legatus dum nomen suum profiteri apud territorii dominum spernit, potest ad id, si quid ad verbi ipsi accidat, confugere. Sibi enim impuret, quod concessio uti prætermiserit. Et notum est, quod initium cujusque rei incipiendum sit, *l. 5. ff. de reg. jur.* Initium autem nostrum in calu illicitum fuit, quia debuit viam solitam transire, & idèd ex illicito ad damnum alterius pro sui refocillatione progredi ipsi fas non erit.

49 Quin si ab Ulpiano decisio hujus rei peteretur, haud dubie eam hisce verbis definirer. Ingressum etiam, hoc eum observare oportet, ut per eam partem provinciam ingrediatur, per quam ingredi moris est; magni enim faciunt provinciales, seruari sibi consuetudinem istam, & ejusmodi prærogativas, ut loquitur *in l. 4. §. 5. ff. de offi. Proconsul.* & quia legatus est, occultè iter ingredi, & intuitum, ait *Carol. Paschal. cap. 23. tr. de legat. & sanctissimo legationis munere indignum est, varietas ignorat legatio, palam ambulat, & aperto velo, amat agnoscere, aspici, salutare; Athenienses suos, quos in Archadum miserant legatos, idèd morte affecerunt; quod per viam insolitam iter fecissent, *Alia. lib. 5. var. hist.**

50 Atque ab hac sententia non dissentiant argumenta in contrarium allata. Et non quidem primum; nam Legato quoque per viam insolitam conductum territorii dominus præstare tenetur, scilicet, si eum petierit. Alterum argumentum concedimus; sunt enim Legati ubique tuti, etiam in via insolita, quia utique sacrosanctum Legati nomen esse debet; sed id non eam habet consequentiam, ut depredati emendationem damni petere possint. Sufficit enim territorii dominum solitam viam tutam reddere, qua omisa, si insolitam ingressus fuerit Legatus, facere id, quidem, sed suo periculo, poterit. Quodque tertio oppositum, est tutum esse Legatum, etiam conductum non petierit, verum quidem est, sed id tamen non eum implicat intellectum, ut non à domino territorii, sed aliis lætus damni emendationem petere possit. Est enim quod de se queratur, cur finis

Tom. V.

viz solite transierit, cur non Legati potius, quam speculatoris more itionem suam instituerit, habitum privatum, omisso tam illustri publico, finxerit.

Fregosium, & Rinconem quod attinet, peperit eorum interceptio anceps, & graves inter Cæsarem, & Gallum bellum, nec hic placari voluit, etiam si Carolus Imperator nec factum probaverit, & ultimum se promiserit si Cæsaris auctores in suam potestatem venirent, & inusitum Cæsaris cæcos esse dicit *Ayla lib. 3. cap. ult. de jur. & offi. belli num. 5.* qui jure tamen eos à Cæsaris interfectos esse pronunciat. Rinco enim exul Hispanus, Fregosius Genuensis erat, quæ ad Imperium urbis perinet, quia, & idèd Regis, & Imperatoris sui jurisdictioni, & potestati se eximere non potuerant. Quæ ratio mea opinione ad rem parum apta est, quia non ad missos, sed mittentem respiciendum fuerat, qui si mittere Hispanum, & Genuensem potuit, non jure cæsi erunt. Mittere verò Gallum potuit, nam nulla ratio est, quæ Hispanum, aut Genuensem Gallo servire vetat; si servire possunt, utique quæ ipsis à Domino injuncta fuere; ut studio fideli exequerentur necesse habuerunt. Quapropter inspectio hæc à qualitate illa desumpta rem non explicat, nec jure Rinco, quæ exul Hispanus, aut Fregosius, quæ Genuensis cæsi sunt, quia Legati erant Gallici, quod nomen qualiteram à nativitate ductam tollit, & tamen jure cæsi videntur, quia Legati erant Gallici contra Cæsarem ad ejus hostem Turcam. Cæsar verò rectè Legatum ad hostem suum hostilia molientem, qualia in mandatis Rinco, & Fregosius habuerunt, intercepti. Exemplum habet *Livius lib. 23. de Legatis*, quos Philippus, Macedoniz Rex ad Annibalem misit, qui in manu Romanorum incidentes Legatos se ad Romanos dixere missos, felici primùm mendacio, ait ille, evasere, mox verò cogniti capti sunt, Romanque deducti. Rectè, inquit *Alber. Gentilis lib. 2. cap. 3. de legat.* legati enim ad Romanos non erant, sed ad hostes, itaque hostilia molientes, si passim paria sunt, non habent, quod justè doleant, non magis, quæ miles quispiam, qui parci sibi ab hostibus velit, quod ipse non per se, sed pugnet pro Principe suo: & Gallus ipse, si ad Turcam contra Cæsarem itionem instituit, jure interceptus fuisset. Quæ itaque ratione Legatis ejusdem parci præteritur? Parantem enim nos offendere illum licet offendimus, *fin. C. quib. caus. integr. restit. necess. non est.* Oportet, ait *Nicephorus lib. 3.* qui citra periculum velint vivere, eos occurrere impendentibus malis, & antevertere, nec esse cunctandum, aut expectandum, ut acceptam injuriam cum periculo ulciscaris, si in presentia crescentis plantæ præcidere possis, & adversaria male cogitantis conatus opprimere. Aptè, & ingeniosè ad rem *Ovidius in Falthis cecinit: Quisque pacis alias perdet, perdet prior.*

Atque hanc rationem in eo scripto, quod habet *Sleidan. lib. 14. comm. de stat. relig.* Cæsar ipse colimare videtur. Quid verò conati sint Fregosius, atque Rinco illius mandata per Italiam, atque Turciam, ait, & quam operam ei sæpe præstitissent, satis esse notum. Voluisse enim Republicanam Christianam proditione in summum ad ducere discrimen. Non ergo pacis Nicenæ potuisse frui beneficio, qui pacem publicam ipsi violassent. Subjicit, & alteram priore non minus prægnantem. Deinde furim, & occultè transeurrisse per Insuliam eum exulum comitatu, quod ipsum capitale est ejus Regionis consuetudine.

Quod insuper oppositum fuit, multa esse posse, ob quæ Nuncius, vel Legatus viam insolitam transire velit, concedimus, & si id velit, conductum per eam à domino ejusdem expetere debet, alioquin si eum omiserit, ad damni emendationem dominus non tenebitur.

Quibus ex paritate rationis consequens est, si Nuncius, 54 aut Legatus per insolitam viam absque conductu iverit, & spoliatus, vel etiam à latronibus captus fuerit, nec mittentem ad præstationem damni, vel lucri teneri. Siquidem hoc magis culpa ipsius, quam mandato domini accidisse constat *l. inter causas §. non omnia 6. ff. mandati.* Qui autem in culpa est, damnum & non alius præstat *l. 1. §. hæc in factum actio, ff. de his, qui de jure vel effud.* Unde notat *Bald. in l. qui spoliatus, C. de nauticular.* textum eum contra *Ambasciatores, & Nuncios*, qui per insolitas vias vadunt, inducit, quod damni perpeffi intuitu nihil petere, vel consequi debent.

Quod tamen rationabiliter restringendum putaverim, 55 si Nuncius, vel Legatus periculum majus, quod in via soli-

K foli-

72 Neque ex eo, quod Concilium Tridentinum, ait se derogare Concilio Constantiensi, ac Senensi, iudicavit in Concilio Constantiensi definitum esse, quod fides hereticis data non sit servanda. Nam Tridentinum dixit, se derogare Concilio Constantiensi, quod in Constantiensi non tam plena, sicut in ipso Tridentino securitas concessa fuerit; sed cum illa clausula: *Iustitia semper salva*. Sicque Patres Tridentini concesserunt saluum conductum, quia sciebant inter alios Doctores controversiam esse, qualis nam sit sensus Concilii Constantiensis in decreto de falsis conductibus, & propterea, ut heretici essent tuti veniendo ad Concilium, voluerunt Patres sic derogare decreto Concilii Constantiensis, si scilicet in opinione aliquorum Doctorem, quid in illo esset, ex quo heretici possent dubitare, se non posse venire tunc ad Concilium Tridentinum. Per Concilium autem Senense intelligunt idem Patres Concilium Basiliense, quod fuit inchoatum Papae & tempore Martini V. translatum Senas, & sub Eugenio IV. translatum Basileam, ut colligitur ex *sess. 1. Concilii Basiliensis*, & notat Miranda in *sum. Concilii*. Hoc autem Concilium Senense, five Basiliense approbat, ea quae in Concilio Constantiensi decreta sunt, inter quae continebatur decretum de falsis conductibus, & idcirco Concilium Tridentinum fecit expressam mentionem de Concilio Senensi. Hec autem approbatio facta à Concilio Basiliensi est affixa Concilio Constantiensi *tom. 3. Conciliorum*.

73 De Heteronymo autem Pragensi haec certa sunt. Primo illum non accepisse saluum conductum ab Imperatore Sigismundo, ut advertunt Molanus *lib. 3. c. 2. Coehlaeus lib. 2. hist. Hussit.* & alii. Secundo, citatum tamen esse à Concilio Constantiensi oblatum salvo conductu cum hac expressa clausula, *salva semper iustitia*, ut habetur in eodem Concilio *sess. 6.* & postea apud alios Auctores. Tercio, citatum comparuisse, disparasse, convulsissimum esse, haerem abjurasse; patet ex eodem Concilio *sess. 19.* ubi ponitur formula abjuratiōnis. Quarto, in haerem relapsum esse, fugisse, reductum esse, exulum esse, *ibid. sess. 21.* & apud Coehlaeum Molanum, Campianum & alios. Hinc non fuit illi fides violata. Primo, quia datus est illi saluum conductus cum hac clausula, *salva semper iustitia*. Secundo, quia per fugam expiravit saluum conductus. Tercio, quia in haerem, quam abjuraverat, relapsus est. De poena in relapsos vide *tomum 10.*

CONSULTATIO LXVIII.

An Domini locorum cogere possint suos subditos, ut ad suum tantum furnum, molendinum, tavernam, &c. accedant?

1 R Espondeo, id de jure communi prohiberi non posse, testibus Hartmano Pistorio *abf. 200.* & aliis, quos citat Carpov. in *jur. p. for. part. 2. conf. 4. de fin. 9.* & Georg. Everard. *vol. 2. conf. 3. num. 81.* Idque ampliant, ut, licet subditi alicujus longissimo tempore occurat ad nullum aliud, nisi ad molendinum Domini fuerint, non tamen ex hoc in futurum cogi possunt, Covar. in *cap. possessor. de reg. jur. in 6. in 2. part. relect. 3. 4.* Bald. de *prescript. p. 4. q. 5.* Bartol. *in qua. sint regal. Maxim. Fault. n. in conf. p. 10. arar. claus. 4. de regal. & conf. 308. ord. 4. 59.* Afflic. *dec. 338. nu. 3. & seqq.* ac Ziegler. *nobil. conclus. 3. num. 30. 31.* Et 33. Ubi ait, licet per mille annos à rusticis aliquod factum proponatur, veluti si per 50. 60. 100. & plures annos ad molendinum, aut furnum domini ivisse probentur, non tamen propterea servitutum exinde sibi vendicare, aut imponerem eas cogere possunt, ut itidem faciunt.

2 Ratio autem est, quia haec actus sunt voluntarii, ex quibus nec obligatio, nec quasi possessio alicui facile acquiri potest per l. *Lucius 88. §. Testator ff. de leg. 2. l. 2. §. 1. l. & habet 13. ff. de praecar. l. 2. ubi DD. ff. de via public. Carpov. loc. cit. num. 2.* & in libero homine servitus cadere non potest. Ad molendinum autem ire, est res merè facultatis. Ea autem, quae in mera facultate consistunt, per praescriptionem non adimuntur, *l. viam publicam ff. de via publ. Coraf. lib. 2. miscel. cap. 21. num. 2. & seqq.* Nec enim ex his, quae gratuito sunt, ullo tempore jus acquirunt, arg. *l. qui jure familiaritatis ff. de acq. poss. Faulf. loc. cit.* & in his, quae sunt merè facultatis non inducitur consuetudo, neque praescriptio post Cyn. in *l. 1. c. de servit. & aqu. & in l. 2. c. que sit longa conf.*

3 Limitant autem primo, nisi aliud habeat ex consuetudine,

re, vel privilegio, Jul. Clar. *§. servendum qu. 20. & Ber. dec. 225.* Limitant secundò, nisi alii volentes molere Dominus prohibuerit, & ipsi prohibitioni per legitimum tempus ad praescriptionem requisitum acquirerint, Scheid. *in epist. jur. feud. quesi. 5. num. 4.* Afflic. *dec. 388. num. 3. cum seqq.* & tempus ad certum molendum accesserint. Nam tunc jure servituti acquisito compelli, ac cogi possunt, ne imponerem alibi molant. Quia dubium non est, jus utendi certo molendino, vel furno hoc modo praescriptione acquiri posse post *Caepol. de servit. ubi praed. cap. 50. num. 3.* Boer. *dec. 125. num. 50.* Ziegler. *loc. cit. num. 32. & 33.* ubi dicit, quod ex tempore prohibitionis incipit dominus esse in quasi possessione; unde post lapsum triginta annorum causetur praescriptio, & quod prohibitio faciat possessorem eum, qui antea non possidebat, Everard. *loc. cit. num. 84.* ubi ait, quod consuetudine, vel praescriptione acquiri possit jus, quod unus solus habeat molendinum, furnum, vel aliquid simile in tali villa, vel loco. Cumque illa jura servitutis naturam, & qualitatem habeant, & jus libertatis praesumptum impugnent, non nisi aperiissimum consuetudine, concessione, aut praescriptione inducenda appareant, praesupponenda esse, Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. & convent. tit. 2. 3. num. 1.* Quare principis obita, serò medicina paratur,

CONSULTATIO LXIX.

An ex omni licentia servituti laborandi Dominici, ac festis diebus, possit exigi aliqua elemosina eroganda locis piis, vel pauperibus? Et quid post Constitutionem Urbani VIII.

R Espondendum videtur affirmative per textum in *cap. licet de ser. ubi decernitur*, quod, post factam caputuram, Ecclesiis circumpositis congruum faciant portionem, ubi Glossa inquit: *Et vota, quod necessitas facit licitum, quod aliis erit illicitum, & Abb. num. 4. ait*, quod quando ex necessitate quis intendit circa opus servile, debet in recompensatione facere aliquam elemosinam, & *num. 6. ac 7. dicit*, ultimò quæro de qua necessitate intelligitur iste textus? & sequitur, quod prima expostio est nimis strida, unde intellige de qualibet necessitate alimentorum, quae possunt non solum in praesenti; sed etiam in futurum contingere, si dilatio est allatura damnum.

Hottiensis in *sum. lib. 2. de ser. num. 4.* ubi inquit, in diebus debet, ait, item ea, quae pertinent ad agricul-turam, vel portationem vinearum, prout de Episcopali auctoritate dicit *§. Ruri ergo*, hoc autem intelligas necessitate instanti; quandoquidem licet piscari in diebus dominicis, ut cum facta collectione, & captura, congrua portio Ecclesiis circumpositis, vel Christi pauperibus fiat, ut infra *cap. licet de ser.* Cajetanus etiam in *sum.* ubi agens de violatione festorum, ait, & pari ratione non solum alios piscet transitorios, sed quomodolibet repenter occurat transitorum aliquid lucrum aggredi, licitum est, tanquam hujusmodi lucrum cessans, & damnum reparatur, sed momento moderaminis subijuncti, ut scilicet circumpositis Ecclesiis, vel pauperibus honesta luci portio detur, ut in *cap. licet de ser.* Azorius quoque *p. 2. lib. 1. c. 28. q. 11. dicit*, quod abique Simonie vitio fas est Episcopo, dummodò non offendatur alii, facultatem dare in die festo laborandi ex necessitate cum hac conditione, ut aliquid erogent petentes in usus pios, & religiosos, & non tanquam pretium datæ facultatis, sed tanquam elemosinam in recompensationem non observandi festum fiat aliud opus in honorem Dei in beneficiando illi Ecclesiae, vel pauperi.

His addiuntur Genueus in *man. pastor. cap. 18.* de avaritia evitanda ab Episcopis in exiando, quod sibi non competit, nec debetur ratione officii Pastoralis, ubi *num. 7. quærit*, an Episcopus possit concedere licentiam laborandi, metendi, ac seminandi in diebus festis sine necessitate, dummodò aliquid solvant fideles Ecclesiae Cathedrali pro oleo lampadis? & respondet, Episcopum, qui hoc faceret, graviter errare, & non esse aliud, quam vendere festa, & pecuniam accipere pro offensis Dei, quia talis licentia non debet concedi sine necessitate, & consideratur necessitas in rebus transitoris, vel propter pluviam, vel propter aliam justam causam, vel necessitas alimentorum, ut notat Abbas in *cap. licet de ser.* sed an quando conceditur licentia laborandi propter necessitatem,

tatem, possit aliquid exigi? Abbas in *d. cap. licet num. 4.* ait quod sic, verum tamen in utilitatem Ecclesiae. Quod cenet verum, dummodò non exigatur ante labores, & fructus perceptos juxta terminos *d. cap. licet*. Sed si adesset timor litis in exigendo puto, posse exigi ante laborem ex Cajetano *loci cit. v. Simonia*, & Navarra *cap. 2. 3. n. 166. manual. ac Bonacina disp. 5. §. aut de dispensat.* dicente, dubium remanet, utrum Episcopus possit alicui dare licentiam, seu facultatem servituti laborandi hac conditione, & onere adjecto, ut aliquid eroget ad emendum vestes pro Ecclesia, vel oleum pro luminibus, vel quid simile faciat in usus pios? respondeo Azor. ut supra, Reginaldus, & alii, quod sic. Ratio est, quia hoc onus non imponitur, tanquam pretium datæ facultatis, sed cultus, & honor cessationis ab operibus servilibus in die festo commutatur in opus pium, erogando aliquid in usus pios; quod licet fieri posse colligitur tum ex *cap. licet de ser.* tum ex simili in aliis dispensationibus, quae in causis matrimonialibus à Sede Apostolica obtinentur, Molfes *tract. 2. de precept. decal. cap. 17. de dispensat. in diebus festis*, ubi citat Sayrum, Suarez, Reginaldum, Azor, & alios, ait, undecima responsio est etiam communis, ut quoties ex justa causa dispensatur in observatione festorum debeat commutatio fieri, ut solvatur certum quid alicui Ecclesiae, ut in *cap. licet de ser.* ut dicit etiam præcæriti Auctores, & *num. seg. libidit*: Ut autem hoc melius intelligatur, notandum est cum præcæriti Auctores, quod si dispensatio fieret ab illis, qui post festum seita abrogare, sicut ad libitum illa tollere possunt, ita etiam ab eisdem poterunt concedi licentia laborandi in eis nihil solvi. Si vero Episcopus dispensare in festis status de jure communi, vel Parochi, vel alii substituti dispensarent etiam in festis diebus status per Episcopum, cum textus in *d. cap. licet* mandat, ut solvatur certum quid pro elemosina habita ratione lucris, quod percipitur ut illis operibus servilibus, quae sunt in festis, & sic onus commutatur in aliud onus, servata morali proportionem.

Idem post alios probat ipsemet Suarez *lib. 6. de legib. cap. 16.* & quoties fit dispensatio circa leges, quae secum habent onus, aliquid annexum, à quo per dispensationem quis eximitur, ut à jejunio, à præcepto servandi festa, & sic de aliis, tunc licita erit commutatio in pecuniam, ut onus cum onere servet proportionem; et quando lex multum habet onus annexum, ut est in denunciacionibus matrimonialibus, & aliis hujusmodi, tunc gratis facienda est dispensatio, & hæc est communis praxis. Et *num. 78. ait*: Denique bene post alios notat Azor. *d. quæst. 11.* Reginaldus *d. num. 54.* & alii plures, ut semper Prælati conari debeant, quod in hujusmodi commutationibus evitent occasionem scandalii popularum, ut si esset nimis excessiva commutatio, vel Episcopi, vel ejus Vicarii, & substituti in propriis usus pecuniam illam converterent; hoc enim fieri non debet. Itaque cum fit dispensatio ratione necessitatis, vel utilitatis populorum non debet esse nimis excessiva elemosyna, & eroganda erit in opera pia, ut si esset & scandalum, & murmuratio populi, & ita boni Pastores observant.

5 Summa. In feriis introductis in hqmorem Dei, & Sanctorum nihil servile, aut operis agere permittitur: nisi necessitas urgeat, vel pietas suadeat, *cap. fin. de ser. cap. 1. 2. 3. 15. quæst. 4. l. si Feriatis, 16. de ser. omnes dies, & l. fin. C. eod. Exemptum necessitatis D. Matthæi cap. 12. v. 1. Marc. 2. v. 3. Lucae 6. v. 1.* ubi excusantur discipuli tempore famis evellentes in Sabbato spicas, atque in *cap. 3. de ser.* permissum est halicia capere, etiam diebus dominicis, & feriatis, exceptis majoribus solennitatibus, & ea lege, ut post caputuram factam portio capturæ distribuatur proximioribus Ecclesiis, & pauperibus. Et Constantinus in *l. omnes Judices Cod. de ser.* permittit etiam tempore festorum ruri positos, agrorum culturæ liberè, licenterque inservire, quoniam frequenter, inquit, evenit, ut non aptius alio die frumenta sulcis, aut vineæ scrobibus manderent, & ne occasione momenti periret commoditas coelesti provisione concessa. Quæ tamen lex admittitur in eam tantum necessitatem, non aliter, ut si spicis maturis repente suboriat ventus validus, qui grana excutiat. Si tamen jam siccatio imminet maxima pluvia, &c. ut notat Gloss. fin. juncto *Can. sejunta sane 16. de conserr. d. 3.* Ratione quoque necessitatis vitæ excusantur artifices, qui apparant vendenda victus gratia, ut laniones, tabernarii, moltores, medici, pharmacopola, equorum ferratores, vecto-

res peregrinorum, viatores, & his similes, qui necessitate urgente quidpiam coguntur agere. Sic Caro de *re rust. cap. 139.* ait mulis, equis, asinis nullas esse ferias, nisi in familia sint. Varro verò *lib. 2. de re rust. Cod. fin.* docet quæ ferias licite agerentur. Sic etiam in feriariū judicium iustitia, si actio sit peritura tempore aestivum, vel vindemiarum, vel res ipsa, datur iudicium. Exempla ponuntur in *l. 1. 2. & 3. ff. de fer.* Quod enim non est licitum in lege necessitas facit licitum, *cap. quod non est licitum de reg. jur.* apud Gregorium in *cap. 2. de observ. jejun.* Pugnatur ex necessitate & diebus festis non alicui *d. cap. quod non est licitum, can. 15. nulla 25. quæst. 8.* Idque didicerunt experimento faciendum esse Machabei, primum ob id victi, quod non pugnaverint. *Machab. 2. v. 38. & seqq.* Sicque Dio Cassius *lib. 37. hist. Roman.* scribit, Pompejum Templum Hierosolymitanum expugnasse, quod Judæi die Sabbathi non fuerint ausi bellare, qui illud tuerentur, aliter nunquam potuissent expugnare. Christus quoque de hac necessitatis excusatione admonet Judæos, dum Lucae *13. v. 5. ait: Hippocrite, nonne uniusquisque vestrum solvit sabbato equum suum, aut asinum à praesepio, & non dicit adquare? Atque adeo omnia, quæ pertinent ad salutem hominis actionem habent à Deo dispensabilem in necessitate, cum sabbatum propter hominem factum sit, non homo propter sabbatum, Marc. 2. v. 27.*

At verò nunc post Constitutionem 1646. 3. Urbani VIII non potest aliquid exigi. Ita enim in ea decernitur: *Quæ quidem licentia non aliter quam ad formam prædictorum Canonum, ut præmittitur, concedenda, non nisi gratis, liberè, & sine ullo prorsus pretio, aut pacto directè, vel indirectè concedantur sub poenis etiam gravius nostris, successorumque nostrorum arbitrio, infligendis.* Ex quibus constat, quod nihil prorsus exigendum sit, quando conceduntur hujusmodi licentiæ.

Et quamvis ex ipsa Constitutione Urbani VIII. videatur nosse Ordinarium pro hac licentia injungere aliquam elemosinam; nam vult concedi ad formam sacrorum Canonum. Sacri autem Canones, dum concedunt licentiam injungunt elemosinam, ut in *d. cap. licet de ser.* Unde S. Congregatio ante dictam Constitutionem Urbani sæpius respondit, possit injungi aliquam elemosinam pro locis piis, dummodò non applicetur Cathedrali, vel mensæ Episcopali, ut in Lucenti 3. Januarii 1580. & in Casertana 28. Novembris 1594. & in Trevicensi 25. Septembris 1612. & in Gaetana 5. Februarii 1602.

Nihilominus tamen tenendum est, quod pro dictis licentiis, ne injungi quidem possit aliqua elemosina. Nam hæc licentiæ concedendæ sunt gratis sine ullo prorsus pretio, aut pacto, ut statuitur in citata Constitutione. Si autem imponeretur aliqua elemosina, licentia non concederetur gratis, quia non cohercedit gratis quod conceditur sub aliquo onere, cum onus aliquo modo compenet, quod conceditur. Unde est illud Apostoli ad Romanos 4. *Et autem, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Et ideo solum dicitur gratis dari, quod ex mera liberalitate datur absque eo, quod aliquid prorsus exigatur.

Et quidem licentiæ hujusmodi ex præfata Constitutione Urbani debent concedi absque ullo pacto. Non concederentur autem absque pacto, si injungeretur elemosina. Quia concedens exigeret à concessionario, quod erogaret elemosinam, qui consensisset in hanc erogationem, & cum hoc onere acceptaret licentiam, in quo consistit ratio pacti, quod aliud non est, quam duorum consensus in idem placitum *l. 1. ff. de pact. ubi Glossa, & Doctores.* Unde etiam confurgeret quidam contractus, nempe do, ut factus, juxta ea, quæ notat Gloss. in *l. 1. ff. de ad. & obligat.* Bald. in *vbr. C. de pact. & Alex. in l. in 1. ff. de verb. obligat.* Ubi autem est contractus, non solum intervenit pactum, sed omnino excluditur gratuita concessio. Atque hinc qui mutuum dat, non potest mutuatario imponere obligationem, quod det aliquam elemosinam. Quia cum onus dandi elemosinam sit pretio æstimabile, exigereur aliquid pretio æstimabile pro mutuo, ac proinde non mutuatoretur gratis, quod reprobatur *can. plerique §. & ecce 14. qu. 3. cap. illo de pignor. & cap. consuluit, & cap. fin. de usur.* Atque adeo nec gratis concederetur licentia, si concederetur sub onere dandi elemosinam.

Neque oppositum deduci potest ex dicta Constitutione Urbani. Quia ibi Pontifex circa hanc materiam duo decernit. Alterum quod licentiæ exercendi opera servilia in

festi concedantur secundum formam sacrorum Canonum. Alterum quod gratis concedatur sine ullo proflus pretio, aut pacto. Quare non potest inferri, quod possit imponi onus eleemolyne. Quia si hoc sequeretur, esset hoc onus de necessitate imponendum, quia hæc impositio esset secundum formam Sacrorum Canonum. Unde concedi secundum formam sacrorum Canonum est concedi ex causa necessitatis, & exceptis solemnioribus festis.

Minusque obstat, quod in d. cap. licet de fer. concedatur licentia piscandi in diebus festis certis anni temporibus sub conditione, quod aliqua portio piscaturæ detur pro eleemolyne, sicut significat dicitio illa Ita quod, quæ importat conditionem, sive modum, ut tradunt Socin. conf. 49. num. 2. vol. 1. Galgaret. de condit. & demonstr. par. 2. cap. 1. quæst. 18. num. 10. Giur. conf. 81. num. 8. Quia cum Urbanus in præfata Constitutione præcipiat, concedi gratis, ac sine ullo proflus pretio, ut pacto, remanet correctum jus antiquum quoad hanc partem.

Ideoque si Ordinarius his tantum concederet licentiam laborandi in diebus festis, qui de piscatura quippiam ipsi afferrent, aut de fructibus collectis, aut aliquo alio munere obliquerent, aut si concessa semel licentia, non amplius iidem concederet, quia non attulerunt aliquid donum, violaret dictam Constitutionem Urbani, & subiceretur illius penis. Hoc enim pacto indirectè obligarent populi ad aliquid erogando pro obtinenda licentia. Quod est expressè prohibuit in dicta Constitutione, quatenus prohiberetur etiam pactum, & obligatio indirecta.

In præfata autem Constitutione Urbani continetur etiam licentia aperiendo apothecas in diebus festis ac vendendi, loquendo de illis apothecis, quæ clauduntur, de que earum rerum venditione, quarum necessitas pro vitu cam non excusat. Quia id, quod contrarietatem dedicationi dei ad Dei cultum ac prohibitionem, æquiparatur operibus servilibus, & specieatim prohibetur à B. Pio V. in sua Constitutione 1. quæ incipit, Cum primum, §. 7. ibi: Ad omni illicito & servili opere abstineant, mercatores non siant, prophane negotiationes, ac judiciorum strepitus conquirent. Id autem, quod disponitur de uno ex æquiparatis, disponit etiam de alio 1. ff. de leg. 1. & observant Doctores cum Gloss. in cap. si postquam §. fin. de elect. in 6. Bero. conf. 27. num. 3. lib. 1. Curt. jun. conf. 124. num. 7. Alex. conf. 17. num. 3. lib. 3. Decian. conf. 44. num. 35. lib. 1. Everard. in topic. loc. simili num. 7. Militat enim eadem ratio, ob quam vult Pontifex, quod licentia gratis concedatur, cum omnia illa convenientia, quæ locum habent, si pro licentia laborandi aliquid exigatur, locum habeant etiam in licentia aperiendo apothecas, ac vendendi, & ideo locum habere debet eadem juris dispositio l. bis salis §. satis C. de revo. donat. cum aliis vulgò.

Nundinae, quæ certis diebus festis intra annum cadunt, tolerantur, mercatores vero transferuntur in præcedentem diem ut in Gallipolitana 25. Octobris 1580. & in Fanensi 3. Junii 1587. Nec debent licentia dari, præsertim pro die dominico in Consentina 21. Januarii 1596. Non debent tamen ab Ordinario multiplicari festa in Gallipolitana eodem die, & anno, in Ugentina 23. Augusti 1583. Urbani VIII. idibus Septembris 1642.

Nundinae vero, quæ quotannis sunt aliqua die determinata vel in solemnitate alicujus Sancti ante ejus Ecclesiam, extra tamen atrium, de consuetudine transferri non solent, sed permittuntur, dummodo negotiatio cesset, donec celebrata fuerit Missa solemnissimè multo mæcenda, ut populo longius relinquatur tempus negociandi, in Papiensi 15. Maii 1590. in Vercellensi 7. Maii 1591. in Forosempreniensi 2. Septembris 1658. Et dummodo nundinae non sint solemnes, sed tantummodo de rebus levioribus, & has ipsas Episcopus pro convenientiam solutam tacitè tolerare, non tamen per editum expressè approbare debet, in Placentina, & alias sæpe declaravit S. Congregatio Concilii.

Quare eadem S. Congregatio Concilii censuit, licere diebus festis operam dare rebus ad vitam necessariis, ac tempore perituris, præsertim tempore vindemiarum, ac messium, & refectionis fructuum, vel ubi necessitas urgeat, ac pietas suadeat. Cæterum quoniam verendum est, ne privatis effectibus, domesticarum rerum studio eò perducatur ut hæc sacrorum canonum indulgentia etiam in aliis casibus abutatur, idem Illustrissimi Patres adjicunt ad Ordinarius cuiusque iudicium, ac censuram spectare, ut dignoscatur, num verò ulla ex prædictis causis liceat, propter quam licet dictis festis operibus servilibus operam navare,

ut nec dierum festorum observantia ulla in re violeat, nec opera illis diebus summa ratione permittat impediantur 12. Martii 1601. Quod si hæc causæ verè subsint, Ordinarius tenetur dare licentiam S. Congregatio super Episcopum in Beneventana 12. Maii 1645. Et quidem gratis ex constitutione Urbani VIII. quæ incipit, Universa edita 1642.

CONSULTATIO LXX.

An manutenti sunt Rev. Parochi S. Angeli in foro piscium, & S. Mariae in Monticellis Orbis in possessione etiam quoad peritorium, exigendi à Judicis Pretaticum vulgò nuncupatum, pro decimis, & oblationibus, quas à Christianorum domibus percipiunt, antequam ad ipsos Judæos quocumque titulo devenissent?

Affirmativè omnino respondendum est. Primò, ex textu in cap. quanto de usur. per hæc verba: Hæc eadem pœna Judæos decernimus compellendos ad satisfaciendum Ecclesiæ pro decimis, & oblationibus debitis, quas à Christianis de domibus, & possessionibus aliis percipiunt, antequam ad Judæos quocumque titulo devenissent, ut sic Ecclesiæ conferrentur indecimus. Quæ verba ita perspicua sunt, ut nulla indigent expositione.

Idem habetur ex cap. de Terris de decim. ubi Abbas num. 2. §. 6. docet per modum saltem compensationis obligari Judæos habitantes in Parochiis Christianorum ad solvendum Ecclesiæ valorem decimæ, quam Christiani ibidem habitans possent solvere. Nam Judæi ubi habitando impediunt, ne Christiani habitent, & consequenter defraudant Ecclesias earum decimis, & oblationibus, quas essent percipituræ à Christianis, si ibi habitarent, & ideo cogi possunt ad eis satisfaciendum.

Hoc ipsum docet Sylvester in sum. v. decim. qu. 7. num. 1. Ollensis in d. cap. de Terris, & cap. quanto, ibique Burr. num. 6. Azor. p. 1. instit. moral. lib. 7. cap. 35. qu. 2. & Gloss. in cit. cap. de Terris, v. pretaxu, addens rationem, quia, inquit, res transit cum jure onere. Quod in d. cap. de Terris decernitur ibi: Ne forè illa occasione Ecclesiæ valeant suo jure fraudari. Itaque supponit Ecclesiis jus esse quæsitum in tali fundo quoad talem pensionem, & Judæos cogi non ad decimas, ut sic, sed ad non lædendum Ecclesias, ut etiam habetur in d. cap. quanto de usur. verbis illis: Pro decimis, & oblationibus debitis, ac illis: Ut sic Ecclesiæ conferrentur indecimus. Et nunquam private fuerunt Ecclesiæ jure isto acquisito in illas domos, ut à foriori desumitur ex Concilio Hispanensi 2. cap. 1. & ex cap. prima 16. quæst. 3. & ex cum per belliam 21. q. 1. Neque contra hoc jus à Judæis præscriptum potest, ideoque semper videntur obligari ad satisfaciendum reddendam Ecclesiis pro illa ratione, ut rectè docet Suarez de relig. tom. 1. lib. 1. c. 16. n. 8.

Secundo, id constans ex consuetudine immemorabili, quæ causam dedit condendi d. cap. quanto de usur. & post dictum textum ex illius observantia subseqenti exigendi hujusmodi Pretaticum ad hanc usque diem, quæ optimè declarat jura, privilegia, concessionibus, & quocumque actus, cap. Cum venissent de instit. cap. cum dilectus de consuet. ubi Canonice communiter, ac Rota coram Merlino dec. 150. num. 27. p. 1. rec. & coram Eminen. Othobono dec. 214. num. 12. Tantaque est ejus virtus, ut etiam possit inducere jus novum, l. de quibus ff. de legib. & l. nulli ff. quod cuiusque univ. cum aliis. In casu autem præsentis observantia subseqenti declarat hoc Pretaticum deberi in satisfaciendum damni, quod Judæi inferunt Ecclesiis habitando domos, quas habitabant Christiani, & proinde illis assitit donerendo, & observantia iuxta jus introductum ad illud exigendum ex d. cap. quanto de usur. Et hanc quidem consuetudinem approbavit Author Theatralis tom. 2. de Parochiis, discurs. 21. in hanc rem edito, cum patrocinaretur Judæis apud S. Congregationem Vistitationis Apostolicæ, iniquens ex ea solam ipsos teneri ad hanc solutionem. Quod ipsa deinde Sac. Congregatio firmavit, cum decreverit Anno 1660. servari solum, siquidem ex consuetudine immemorabili dari titulum meliorem de mundo, tradunt passim Doctores. Et eò magis, quia cum agatur de observantia interpretativa juris, non est necessarium, quod ita semper fuerit observatum, sed sufficit, si pluries, Craver. conf. 118. num. 2. Cornel. conf. 88. num. 10. lib. 4. Rota coram Buratto dec. 676. num. 9. & coram Caval. dec. 80. num. 5. Immo indudunt talis observantia etiam ex unico actu, ut in d. dec.

coram Buratto, & in Florentina jurisprætorum de Bencatolis 11. Februarii 1604. §. non obstat quantum coram Bancelotto. & dec. 165. n. 19. coram Eminen. Othobono.

Tertio, id evincitur ex Instrumentis transactionum inter eisdem Parochos sub anno 1600. 1614. & 1643. per acta Cassii tunc temporis, deinde de Bianchis cum decreto Reverendiss. D. Vicegerentis, & Universitatem hebraeorum, in quibus se obligavit in forma Cameræ solvere præfatis Ecclesiis hujusmodi Pretaticum. Quæ quidem Instrumenta probant possessionem non idcirco C. de fid. Instrum. Posth. de manur. obfer. 35. nu. 2. Et transactio est species rei judicatæ, perimit quæcumque aliam actionem ita, ut alia non competat, nisi pro ejusdem transactionis observantia, cap. 1. de transact. l. non minore, & l. causa C. eod. tit. Burat. dec. 564. nu. 7. & plenè in Romana rescissionis concordie 15. Junii 1644. coram Corrado. Et ex lapsu triginta annorum cum observantia continua, vera, & non interrupta intrat ad favorem Ecclesiarum beneplacitum Apostolicum præsumptum ex Gregorio, & Addit. dec. 52. & 354. Buratto, & ejus Add. dec. 45. cum aliis ad dec. 12. p. 3. recen. de Luca in suo Theatrosæ. cit. qui pariter approbavit hanc concordiam, quam servandam esse à Judæis fatetur, quod procedit ipsis Ecclesiis non reclamantibus.

Accedunt quartò pro Ecclesia S. Mariæ in Monticellis duo Brevia Apostolica, Urbani VIII. & Innocentii X. in quibus assignatur hujusmodi Pretaticum pro stipendio unius Vicecurati dicte Ecclesiæ, cum olim erata unita, & subiecta Ecclesia Parochialis S. Mariæ in Candelaboro, propter Ghettum Judæorum suppressa, exigendum ab ejus Rectore cum clausula subacta, & decreto irritante. Unde idem Pontifex declarat non hoc Pretaticum deberi, cumque hæc declaratio sit autoritativa, & authentica, non potest dici, quod non afficiat Judæos ad illud solvendum iuxta limites d. cap. quanto de usur. & illius inconcussam observantiam.

Non obstat illud toties à vulgò decantatum, quod Judæi non tenentur ad decimas, cum non recipiant à Parochis Sacramenta, pro quorum administratione solvuntur decimæ, ut per Ricciulum de jur. person. lib. 2. c. 9. Nam Ricciulus negat tantum deberi à Judæis decimas personales, de quibus certant Doctores, & nos modò non postulamus, non autem prædiales, imò neque prædiales ut sic & formaliter, ut inquit Suarez loco allegato, sed quæ ex domibus percipiuntur ab Ecclesiis in satisfaciendum damni, quod pariuntur ex habitatione Judæorum in domibus, quas habitabant Christiani, ut ex ejus n. 3. & 7.

Eoque magis quia Ricciulus se refert ad Suarez, qui loco superius adducto n. item 7. & aperte ait, quod, quia prædialia ipsa habent annexam decimam Ecclesiæ solvendam, tamquam omni ipsius rei, necesse est, ut ad Judæum, & quemlibet alium transeat cum illo onere, ut Ecclesiæ servetur illa pars, & hoc modo potest infidelis obligari ad decimas prædiales per modum satisfaciendum. Quod satis in jure ipso declaratur. Testatur hæc esse frequentiorum Doctorum sententiam, & probari per jura superius allegata, & per glossam in d. cap. de Terris de decim. quibus addit præter antea citatos Oldradum conf. 91. Mantuan. conf. 188. col. 2. Rebuffum de decim. qu. 5. num. 31. Monetam eod. tract. p. 5. nu. 38. Lapum alleg. 63. & alios communiter, quos adducere possimus. Sed quia in hac re habemus textum clarissimum & ad litteram expressum, ideo supervacanea est scripturorum interpretatio, que in dubiis tantum desideratur. Verbo dicimus: Non sunt formaliter decimæ, neque oblationes, ut æquivoando, quod facit sæpius, scripsit idem Author Theatralis in cit. disc. sed satisfactio pro decimis, & oblationibus, ut verbis rotundissimis loquitur citatum cap. Quanto de usur. Quare mirum est in tam rõto tramite queri.

Minus obstat, quod cum Judæis in Urbe commorantibus prohibite sint modò usuræ, debeant ab hujusmodi solutione esse immanes. Tum quia Innocentius III. in d. cap. quanto de usur. imbuat quoque ejus usuras, & nihilominus mandavit, ut ad satisfaciendum Ecclesiis pro hujusmodi decimis, & oblationibus compellantur. Tum quia hoc Pretaticum non datur pro temore exercendo, sed pro damno Ecclesiis illato. Et cum quia usura est subacta duodecim, vel quiddecim foeneratoribus Judæis, & ad hoc Pretaticum tenentur omnes habitatores iuxta d. cap. Quanto, & transactionem superius relatam.

Hoc sanè certum, quod Judæi præstarent solvere sexcentum alios aureos pro bacca narium hævriis, in Cursum præmium, quam unum aureum Ecclesiis Parochialibus,

quas appellant Tempia Idolorum, earumque ministros Idolatras, ut ex eorum Thaimude ord. 1. r. ad. A. diffin. 2. inter cujus blasphemias est, quæ sequitur: Tenapia Christianorum sunt domus perditionis, & loca Idolatrarum, quæ Judæi tenentur destruire.

Ex quibus manutendæ sunt supradictæ Ecclesiæ in sua possessione exigendi hujusmodi Pretaticum in scuta 90. circiter monetæ, ne Judæi gloriantur in sua perfida malitia, neve scandalum Christianis generetur, ne Ecclesiæ priventur suo cultu, sed ferventur indecimus, & ne earum ministri priventur sua mercede. Quod si fieri secuset, Judæi omnem expectationem tam impli, ac diurni desiderii sui in destructionem Ecclesiarum Parochialium consceleratè exhibebunt.

Judæos igitur esse compellendos ad supplenda emolumenta, quæ Parochi perciperent, si Christiani inhabitarent domos, quas prius inhabitabant, & modò inhabitant Judæi, certum omnino est per textum in d. cap. quanto de usur.

Et quamvis textus videatur loqui de oblationibus fixis, ac certis, cum tamen verba dispositionis operari possint etiam in incertis, & in his quoque ratio finalis expressa à lege locum habeat, ut scilicet Ecclesiæ serventur indecimus, casus erit sub dispositione legis non per extensionem, sed per comprehensionem, l. regula §. fin. ff. de jur. & facti ignor. ubi Barr. & Bald. §. 1. 2. §. si mater ff. ad Turpil. Surd. decis. 276. n. 8. Constat autem Ecclesias Parochiales valde damificari, dum domos Parochiarum, in quibus habitabant fideles, inhabitant Judæi, cum diminuantur oblationes.

Et talis fuit consuetudo antiqua, ut desumitur ex cap. n. m. præva de excess. Præb. ibi: nec non de habitaculis fratrum, sicut de Judæorum domibus contentum redditus extorqueret, asserendo quod missarum morarentur ibidem, ab aliis habitatoribus provenient aliqui solverentur. Ubi notanda sunt provenient aliqui, quæ importat incertas oblationes.

Quod verò ad quantitatem hujusmodi Pretatici standum est transactionibus, sive consuetudinibus etiam in materia decimarum, & in his casibus, in quibus decimæ sunt de jure decimarum, ac licet consuetudo, per quam decimæ in totum tolluntur, postulet rigorosas probationes cum titulo, & quæragenaria, sive cum immemorabili, attamen ubi non agitur de tollendis decimis in totum, sed de illis minuendis, tenet certam quotam, vel formam reducendis, sufficit quælibet præscriptio, seu consuetudo ordinaria iuxta veriorum opinionem, de qua Cov. lib. 1. var. c. 17. num. 8. Rebuffi de decim. q. 13. n. 46. Seraph. dec. 1204. Rot. dec. 23. n. 3. & dec. 31. n. 5. p. 6. recen. & in Beneventana decimarum 8. Martii 1649. coram Royas.

Et in transactionibus super hujusmodi decimis, & emolumentis Parochialibus non requiritur beneplacitum Apostolicum, sed sufficit decretum Ordinarii, ad textum in cap. fin. de pad. 1. n. 6. Rot. dec. 218. p. 7. rec. & in Vercellen. decimarum 31. Maii 1647. coram Royas in Comen. funeralium 7. Junii 1651. coram Melio. & in aliis, quia non agitur de concordia super re, vel jure certo, & alienari prohibita ut per eam dicatur Ecclesia privati jure quæsitio, sed agitur de jure, quod vel à nuda consuetudine, vel ab ipsarum partium benevolis conventionibus pendet.

At nihilominus requirit beneplacitum, puto probabilissimè saltem quando transactionibus videntur esse damnosæ Ecclesiis, ut per Marefcot. var. resol. 95. num. 31. Quia cum gravi præjudicio diminuantur oblationes de jure debite, Marefcot. loc. cit. num. 32. ex cap. Veniens de transact. Neque illud præsumi potest, quia ultra quod non fuit in illis servatum, ex quo apparet fuisse factas cum solis auctoribus, non autem cum successoribus, nullo modo præsumi potest ex cursu longi temporis, quia ad illud inducendum non sufficit præsumpta observantia, sed requiruntur certæ, & concludentes probationes, Marefcot. loc. cit. lib. 1. c. 17. num. 23. & 14. Rotam coram Seraph. decis. 1042. num. 4. Et fuit sublata talis præsumptio per Constitutionem Urbani VIII. ut dixit Rota in Romana devolutionis modum 15. Junii 1654. §. hujusmodi autem coram Melio, & in aliis sæpe. Et id locum habet, quando Ecclesiæ reclamant, & nolunt successores stare concordie, & transactioni suorum antecessorum.

CONSULTATIO LXXI.

An statutum laicale confirmatum a Summo Pontifice praescribitur ex certa scientia obliget etiam Ecclesiasticos?

Affirmative respondet Paris. conf. 27. numer. 12. lib. 3. Croc. conf. 35. num. 46. Gabr. conf. 127. num. 24. lib. 1. Urtil. ad Affid. dec. 310. num. 13. in fin. Honed. conf. 4. nu. 40. lib. 2. Bart. in l. privilegia C. de sacros. Eccles. Alex. conf. 19. vol. 1. Abb. in cap. Ecclesia S. Marie. de cons. Dec. ibid. num. 17. & seq. Roman. conf. 387. num. 4. Ruin. conf. 130. num. 8. vol. 2. Roland. conf. 86. num. 8. vol. 1. Surd. conf. 535. num. 15. 10. 4. Theaur. jun. lib. 2. q. for. q. 5. num. 13. Bellon. conf. 74. num. 25. Gratian. cap. 10. discept. for. num. 4. Marth. part. 4. de juris. cent. 1. cas. 99. Bellet. p. 1. disq. Cler. §. 1. de exempt. Cler. num. 44. Pic. de contr. sine cert. form. non val. ad stat. Urb. lib. 1. cap. 151. glo. 2. num. 27. & seq. firmavitque Rota decif. 365. num. 2. p. 2. coram Durano. Addit. ad Ludovif. decif. 376. num. 18. & dec. 542. num. 1. p. 1. div. & in Balneoregipen. bonorum 30. Octobris 1589. coram Pamphilio. & decif. 797. num. 26. coram Seraphino. Nam merito omnia nostra facimus, quibus auctoritatem nostram impartimur, ait Justinianus Augustus in l. 1. §. Omnia. Cod. de Veter. jur. enucl.

2 Nihilominus tenendum est, ejusmodi statutum non obligare Ecclesiasticos, nisi de iis fiat expressa mentio. Ratio autem est, quia confirmatio non extendit confirmatum extra suos limites, sed solum intra illos dat robor, ut docent Dec. in l. Mote num. 24. ff. de juris. omn. Jud. & in rubr. de cons. util. vel inutil. numer. 5. Bald. in l. nominationes in fin. C. de appell. Menoch. conf. 704. num. 36. & conf. 378. num. 39. Socin. ten. conf. 159. num. 30. lib. 2. Ruin. conf. 48. in fin. & conf. 158. num. 16. lib. 1. Cravet. conf. 33. num. 6. Archid. in cap. servatis 25. quaest. 2. num. 2. Cor. conf. 224. num. 1. vol. 3. Alexand. conf. 122. num. 2. lib. 4. Bero quaest. 50. num. 2. & Rota in Romana pensiois domus 16. Januarii 1598. coram Lancello. Cum ergo confirmatum non extendat, nec possit extendere suos limites in Ecclesiasticos, quia statutum non plus extenditur, quam extendatur potestas. & jurisdictionis statutis, & proinde non valet quoad non subditos, l. 1. §. hoc autem. ff. Quod quisque Jur. in alt. C. de sum. Trin. ubi Doctores, & cap. 2. nobis 1. de sent. excomm. & cap. quod autem. de penis. & remiss. & cap. 2. de consuet. in 6. ac notant Bald. in l. fin. C. de juris. omn. Jud. Bart. in l. omnes populi qu. pr. §. de just. & jur. Ecclesiastici autem nullo pacto subijciuntur Laicis, nec Laici habent in ipsos aliquam jurisdictionem, d. cap. Ecclesia S. Mariae, & Leo X. sacro approbante Concilio Lateranensi sess. 9. protecto eos non obligabit ex eo, quod accedit confirmatio Pontificia, quae solum tantum operatur, quantum disponitur per tale statutum, & ideo operatur solum circa obligationem Laicorum.

3 Comprobatur. Quia confirmatio intelligitur in terminis, in quibus statuta loquuntur, ut dixit Rota in d. Romana pensiois. Statutum autem Laicale de se loquitur solum de Laicis. Igitur non trahit confirmationem ad personas non inclusas in dispositione. Ita Bald. in aut. Quicumque C. de sacros. Eccles. Cor. conf. 9. num. 5. & conf. 25. n. 21. vol. 3. Ruin. conf. 60. n. 3. Everard. conf. 28. n. 4. vol. 2. Quare, ut statutum Laicale obliget Ecclesiasticos debet, confirmatio non solum tribuere valorem intra proprios limites, sed etiam tribuere novam rationem dispositionis. Quia, cum sit conceptum dumtaxat pro Laicis, non potest extendi ad Ecclesiasticos, nisi acquirat ex nova facultate legislativa novam rationem alterius dispositionis.

4 Non obstat, quod contra adduxi. Nam dicitur Princeps ea sua facere, quibus auctoritatem suam impartitur, non quomodocumque, & per confirmationem, sed quando ita suam auctoritatem impartitur, ut auctoritate ipsius fiant, & ex ipsa validitate habeant, & in hoc sensu procedit d. l. §. omnia. C. de ver. jur. enucl. & in eodem sensu procedit Pontifex in c. §. Apostol. de preb. ubi non est sermo de confirmatione, sed de iis, quae sunt ab inferiore auctoritate Principis delegata.

5 Praeterea dici potest, quod tunc statuta confirmata a Pontifice dicuntur Pontificia, quando alias seclusa confirmatione, nullam haberent vim obligandi, sed ab ipsa confirmatione eam totaliter accipiunt: tunc enim hujusmodi statuta non subsistunt, nisi auctoritate confirmantis, & proinde ab ipso censentur conditi. Quod est iuxta doctrinam Bart.

in d. l. Omnes populi qu. 3. princ. quaestione 4. ff. de just. & jur. Felio. in c. Cum accessissent nu. 5. de consi. Bellon. conf. 37. n. 8. Suarez lib. 6. de legib. c. 26. n. 16. Grandi 1. 2. contr. 3. p. 2. tr. 3. disp. ult. & aliorum. Imò Bald. in l. Explicata. C. de ver. permitt. vult, statuta confirmata a Pontifice non dici Pontificia, nisi unum tantum statutum confirmet specificè. Ut ut autem sit, non ideo, quod Pontificia sint, extenduntur ad personas Ecclesiasticas, sed remanent intra suos limites, & solum ad eos extenduntur, pro quibus sunt condita. Quae re extant insignes decisiones S. Rotae in Romana pecuniaria 18. Junii 1655. §. Quia bujusmodi, & 22. Junii 1657. §. Unde, & 1664. serè per totam, & 1668. §. aut enim, coram Cerro ejusdem S. Rotae olim Decano, nunc autem Emin. Cardinali, purpuram affectu pertinacia meritum.

CONSULTATIO LXXII.

Praesupposito, quod sit unus Episcopus, una diocesis, unus Decanus, unusque Vicarius Generalis, ac due Cathedralis conjunctae, quaeritur, an per sacrum Concilium sess. 25. cap. 6. de reform. sit derogatum immemorabili quoad locum carceris, processus, ac Tribunalis?

Difficultatem excitant verba Concilii ibi: Episcopus in eius domo, aut confueto Tribunali procedere teneatur an scilicet confueto Tribunali intelligatur de Tribunali Episcopi, ubi residet cum Curia, an autem de confueto uniuscujusque loci, vel Civitatis. Si primo casus est manifestus, quod immemorabilis confuetudo est expressè abrogata, ponderando clausulam derogatoriam in fine d. c. 6. positam, quae refertur ad omnia capita supra narrata, praesertim ex verbo quoad supra dicta, ut de clausula Alex. conf. 212. lib. 6. Gabr. de clausula. concl. 9. Dec. conf. 63. num. 6. & fuit dictum in Bononien. de Malvertis 23. Martii 1609. coram Sacro, & impedit, quod immemorabilis possit allegari, Gonzal. ad reg. 8. glo. 9. §. n. 47.

Et sane attenda mente Concilii affirmative respondendum videtur. Nam in his de jure communi potest prevalere confuetudo etiam non immemorabilis, imò, & praescriptio, cum Episcopalia quae non sunt ordinis sint praescriptibilia, ut in terminis tenentur Vicarium in certo, & determinato loco probat Abb. in c. Venerabilis n. 5. de cons. & in c. constitutus n. 10. de regul. dom. Cochier. de juris. in exempt. par. 1. q. 3. n. 6. Si autem de jure potest praescribi tota jurisdictionis Episcopalis contra Episcopum unum cum exemptione ab ipso; multo magis potest praescribi locus exercitii jurisdictionis, Bald. de p. script. par. 1. quinta. p. pr. qu. 11. & 12. Maxime ex potentia immemorabilis, cum qua etiam reservata Principi praescribuntur. Gabr. concl. 10. de praescript. Ideoque Episcopus teneatur procedere in loco confueto, hęcque immemorabilis quoad locum confuetum non est sublatam, & verba Concilii in ejus domo stant subrogative, scilicet quando non detur locus confuetus ad tradita per Gratian. discept. forens. lib. 3. cap. 238. n. 2. quod probat: Quia mens Concilii non fuit favore Episcopo, sed commoditati, & indemnitati Capitalium, & ratio efficiendi, atque concludendi in hac re mentem Concilii est periculum ex juris interpretatione. Episcopus namque de jure habet pro loco procedendi, & Tribunali totum Dialectum, c. Cum Episcopus, de off. Ordin. in 6. Dum igitur Concilium hanc libertatem, & latitudinem reducat ad domum, vel locum confuetum, non faveat Episcopo, sed restringit illius jurisdictionem, praesertim cum utatur verbo, teneatur, quod est necessitatis, Rot. dec. 276. n. 2. p. 1. recent. atque ideo iuxta mentem Concilii capiendi est interpretatio, quae faveat Capitalibus ut minus gravetur.

Secundò, quia etiam si Concilium esset intelligendum in sensu, quo olim intellexit Rota, ut scilicet Episcopus facultative possit, vel in domo propria, vel in confueto Tribunali, prout magis sibi placuerit, procedere, procedit tamen textus Concilii in Episcopo unius Cathedralis, non duarum; quod sufficit, ut immemorabilis non sit contra Concilium; quia Concilium non loquitur in his terminis, & derogatio non egreditur terminos, & contenta in dispositione, Clem. 1. de preb. & Rot. dec. 159. num. 7. coram Gregorio XV.

Et licet in terminis tenendi Vicarii in altera ex duabus diocesis unitis Rota saepius resolverit, idem juris esse in Episcopo unius diocesis, ac duarum unitarum, ut in Calciaten. jurisdictionis coram Remboldo, coram Coccino,

no, & coram Cavalerio dec. 418 id tamen procedit quando illae duae dioceses sunt unitae, & habentur pro una Ecclesia, secus autem quando Ecclesiae non sunt unitae; quo casu militat ratio Mandosif. conf. 27. & Rota d. dec. 418. n. 10. ne Capitulares trahantur extra propriam Ecclesiam, praesertim si sunt distantes, ut asserit d. decif. 418. Tunc enim ad evitandum incommodatam, ac dependia litigantium debet Episcopus habere Tribunal in diversis locis diocesis, constituendo ibidem Vicarios Foranos pro commoditate litigantium per textum in l. locus ff. de judic. & in l. Cum post sententiam, C. de appell.

Imò hæc quaestio excitata à Rota, & resoluta de Episcopo unius, vel duarum diocesium unitarum pendet ab illa, in qua fundantur dictae decisiones, nimirum quando una diocesis est admodum ampla, quod possit Episcopus ad remotiorem partem diocesis trahere capitulares, quae sententia non est valde rura, cum negativam teneat A. ob. in cap. Jure in fin. de for. compet. Ancharan. Felin. & alii, quos adduxit Rota in allegata decisione coram Remboldo, §. nec obstat, & præ ceteris cum amplectuntur Decius, Navarros, & Rebutius, qui in his terminis, quando una diocesis est multum lata, ita limitant d. cap. Cum Episcopus de offic. Ordin. ut retinet Quaranta in sum. Bull. v. Archiepiscopi auctoritas, v. v. Inter quas connumeratur. Neque hanc opinionem, quando loca valde distant, rejicit decisio Rota 292. n. 8. p. 2. div. quae pro alia opinione allegari solet.

Saltem autem negari non potest Concilium loqui, quando unum tantum est locus confuetus, & una tantum domus, secus vero si utraque Civitate, & Cathedrali ad eum locum confuetus; quia tunc in hoc casu mixto non militat eadem ratio, quae in simpliciter, ac propterea non potest Episcopus, omnino loco confuetus unius Civitatis, & Ecclesiae Cathedralis, procedere in domo alterius Civitatis; quippe casus simplex non trahit ad mixtum, data diversitate rationis, & domus intelligitur de vicina Ecclesia, quam admodum debet esse domus, & palatium Episcopale, ut per Germon. de immum. Eccl. lib. 4. c. 16. n. 49. & hanc interpretationem sententiae Concilio, cuius mens fuit favore Capitalibus, ne trahantur, ut dixi, extra suam Ecclesiam. Quae ratio magis urget, & quoad utraque Ecclesia habet suos Adjunctos, & Coniudices, d. dec. 708. p. 2. rec. Et non possunt Adjuncti unius Ecclesiae procedere contra Capitulares alterius; quod apud me est demonstratio in jure. Nam Adjuncti, seu Coniudices, qui cum Episcopo procedere debent, non accipiunt jurisdictionem ab Episcopo, ut fuit probat Sarav. in d. juris. Adjuncti. q. 1. à numer. 10. Imò neque à Concilio, sed à jure, idem Sarav. eo loco, & q. 2. à n. 7. nemoque extra locum suum jurisdictionem habet, atque ita repugnat menti Concilii, Episcopus posse procedere in una diocesi, & Ecclesia cum Adjunctis alterius, sed in utraque cum suis.

Dum igitur Concilium tollit immemorabilem, illam certe non tollit quantum ad locum carceris; quia super illo Concilium nihil decernit, sed ita uti dumtaxat, quod locus sit decens, quae decencia in hoc casu magis est in Civitate, ubi commorantur Capitulares, quam quod cum dedecore trahantur ad Carceres alterius Civitatis valde distans; ideoque derogatio immemorabilis non intrat, nisi quoad ea, quae ibi Concilium expressè disponit; cum derogatio oblatiurarium tamquam clausula accessoria, & consequentia ad principalem dispositionem, illam non alteret, sed restringatur ad limites dispositionis per Bald. in l. eam, num. 36. Cod. de fideicom.

Et de hoc loco carceris extant in terminis declarationes S. Congregationis Concilii in Valvensi, & Nepefina renores sequentes. Cum Superioribus annis Capitulares, & Clerici Valvenses saepius conquesti essent apud S. Congregationem, quod etiam exstante peculiaribus carceres in Palatio Episcopali Valvensi, ubi Episcopi Vicarius morabatur; nihilominus Episcopus praedecessor, cum aliqui ex diocesi Valvensi in carcerem esset conjiciendus, ad Sulmonensem Civitatem ducti mandaret in maximum eorum damnum, & incommodatam.

Sacra Congregatio die 17. Januarii 1604. Episcopo ita rescripsit. Quando Amplitudo tua Valvensi, & Sulmonensibus Ecclesiae Dei, & Apostolicae sedis gratia praef. ipsam utriusque Civitatis diocesani ac praef. praescribere docet. Et propterea cum aliqui ex diocesi Valvensibus in carcerem fuerint conjiciendus, non ad Sulmonensem Civitatem ductus est, sed carceribus Valvensibus Palatii Episcopalis, ubi Am-

plitud tua moratur, mancipari debet, ne accedat squalori carceris itineris incommodatam, ac verum necessarium deficiat, quas ultra in propria patria consanguinei vis egere suppeditant. Ad summa equitas populat, & ab Amplitudine tua observari mandant Illustrissimi Patres, &c.

Idem rescripsit Episcopo Nepefino. Quae declarationes licet loquantur in duobus Episcopatus unitis, tamen eadem est ratio, quia quoad Episcopum virtute unionis reputatur pro uno Episcopatu, & unica diocesi, ita ut ille iudicetur unus Episcopus duorum Episcopatumum iuxta ea, quae tradit Mandosif. d. conf. 27.

Nec quoad locum Tribunalis obstat derogatio immemorabilis, quia licet, ut dixi, una sit diocesis, & unus Episcopus, tamen quia sunt duae Cathedrales distinctae, & separatae, cujuslibet Cathedralis est tamquam unus Episcopus ita, ut respectu Capitaliarum cumquolibet Cathedralis iudicetur Episcopus proprius. Nam ubi duae qualitates conveniunt in eadem persona, periodus est, ac si essent duae personae, sal. in l. singularia n. 8. ff. si certum pet. Surd. decif. 153. n. 16. & seqq.

Quando enim unus Episcopus habet duos Episcopatus virtute unionis, vel ex dispensatione Apotolica, seu alias quibus commodum particulare, concernens unumquodque Capitalium Cathedralis, iudicatur pro duobus Episcopis distinctis. Et ideo sicut cum adjunctis unius Capituli non potest cognoscere causas alterius, ita pariter Concilium, dum alternat locum confuetum, vel domum Episcopi, loquitur suppositis terminis habitibus, & ordinariis, & sic de domo Episcopi proprie stant Cathedralium, Gonzal. super regul. glo. 43. Et in his terminis verum est, quod alternat locum sub potestate Episcopi, at hæc alternativa non intrat, quando locus confuetus Tribunalis est apud unam Ecclesiam Cathedralium, & ipse habitat apud alteram; quia tunc cessat alternata facultas de domo propria, vel confueto loco. Et propterea Episcopus duorum Episcopatumum non potest residendo in uno Episcopatu exercere jurisdictionem contentiosam contra personas alterius Episcopatus, quia tunc est extra domum propriam respectu subditorum alterius Episcopatus, Mandosif. d. conf. 27. num. 6. Azor. instit. moral. lib. 6. c. 19. q. 2. in princ. Rebut. in praxi. tit. de union. num. 52. ubi quod ita demum possunt conveniri coram Magistratibus illius Civitatis, cui tunc uniti, & ibidem degunt, secus si morantur apud propriam Ecclesiam, vel Civitatem.

Comprobatur exemplo. Licet enim legatus duarum Provinciarum possit commorandi in una Provincia suppletere negativam alterius, Innoc. in c. Novus n. fin. de Offic. leg. tamen id non procedit in exercitio jurisdictionis contentiosae; quia non potest subditos unius Provinciae trahere ad litigandum coram se in altera Provincia, & illos ibi citare, ut rectè declarat Abb. in d. d. cap. Novit. in 2. notab. num. 1. & 2. Felin. in cap. Nonnulli in fin. de script. & in cap. fin. n. 2. de judic.

Nihilominus, quod sit sublatam immemorabilis, & verba Concilii intelligantur de confueto Tribunali Episcopi, probatur primò. Quia cum de jure Episcopus possit erigere, ac exercere Tribunal quocumque in loco vice diocesis, ubi maluerit ex d. c. Cum Episcopus, ibique Doctores de offic. Ord. in 6. & sequitur Bertachin. de Episc. p. 5. lib. 4. q. 38. n. 6. ubi etiam in cubiculo; imò illud trahere ex uno loco ad alium, Mandosif. d. conf. 27. n. 7. & firmavit Rota in Calciat. jurisdictionis cor. Remboldo 10. Maji 1624. & cor. Coccino 3. Maji 1627. cuius decisiones legendae, omnino & dec. 418. n. 2. cor. Cavalerio, quibus concinant verba Concilii, ibi: in eius domo, quae non de materiali, sed de formali, ubi scilicet Episcopus cum sua familia eligi residere, intelligitur, ad l. nec in ea, §. sed domus, ff. ad leg. Jul. de adul. l. 1. §. Item notandum ff. de alen. & lex Cornelia, §. domus, de injur. & famof. libel. ibique Doctores communiter, ac latè Cephalus relatus à Menoch. conf. 398. n. 23. & seqq. utique dicendum est, concordare etiam cum dictis verbis, confueto Tribunali, quod intelligitur de eo Tribunali Episcopi, ubi confuevit, ac libuit Episcopo cum sua Curia residere, prout de jure intelligitur, & quæ Concilium interpretationem passim recipit, ut bene Gonzal. ad reg. 8. §. 5. proem. n. 136. & seq. Anchar. conf. 6. n. 8. Rom. conf. 320. n. 10. Rot. dec. 475. n. 4. p. 1. div. & dec. 620. n. 1. in fin. p. 2. rec. Illudque minus corrigi, quam fieri potest, Rot. dec. 371. nu. 2. p. 1. rec. & videtur admittere S. Congregatio Concilii in eadem verba nimirum: data optione

optione Episcopo, vel Vicario, quo magis in loco velint, procedant, quia opus competit ei, qui ad aliquid faciendum est obligatus. Nec salva diceretur Majestas Episcopi, nec mos majorum servatus, si teneretur in loco subditi, & sic more inferiorum sui dicitur. *l. penult. in f. ff. de iust. & jur. ubi*, salva Majestate Imperii sui, salvoque more majorum. Et ita respondit Hostiensis in *sum. tit. de feud. §. Apud quem n. 13.* & videtur considerasse S. Congregatio in Abulensi; ibi: Inter Episcopum, & Capitulum Abulense de pluribus dubitari contingit, quod Episcopus perit ad Sac. Congregationem declarari. An Capitulum post visitari ab Episcopo in suis domibus Episcopalis, vel in loco capitulari tantum? Congregatio respondit ad 8. Episcopum posse visitari in eius domibus, ubi congregari. Et eorum adus expedire consuevere, si tamen id congruè fieri possit, sin minus in loco congruo, & communi, sed non teneri accedere ad loca capitularia, quoties prosequi velit visitationem alicujus particularis persone de capitulo. Præsertim quia Episcopus consideratur tamquam caput; nam licet interveniant Coniudices, artamen sententia adscribitur soli Episcopo, & sub illius nomine pronuntiat. Seraph. decif. 1203. Regulare quippe est, quod Capitulum teneatur sequi Episcopum, tamquam caput, & magis dignum, *Par. dec. 88. lib. 3.*

15. Confirmatur. Quia dum in aliqua lege, Constitutione, aut statuto fit mentio de domo, intelligitur de domo, sive domicilio solite habitationis ex allegatis à Farina. *q. crim. 11. n. 41. Scac. de iud. l. 1. c. 45. sub n. 23.* Alioquin sequeretur, quod si Episcopus haberet domum in decem partibus diocesis, deberet in illis omnibus jurisdictionem exercere, quod absurdum est.

16. Secundò, quia Concilium Tridentinum cogendo alternativè Episcopum, ibi: *In eius domo, aut consueto Tribunali tenetur cognoscere*, remittit arbitrio illius eligere quem ex duobus locis maluerit, quia ut S. Congregatio dixit optio competit ei, qui ad aliquid faciendum est obligatus, *Glof. ff. in c. secuti de iudic. Felin. in c. Inter ceteras de rescript. firmavitque Rot. in d. Calcestris coram Remboldo.* Et tamen eluderet arbitrium, si teneretur stare consueto Tribunali aliorum, quod sanè afferendum non puro, *Rot. dec. 240. n. 2. post consil. Farinaei.* Dicitio enim *aut* stat disjungit, *l. si sex totò §. 1. ff. de legat. 1. l. ille, aut ille in princ. ff. de leg. 2. l. Titio ff. de l. 2. Rol. conf. 99. num. 56. lib. 4.* Et disjungit sententia, & verba, *Bar. in l. 1. §. 1. quæ ducenta n. 2. ff. de reb. dub. Nat. conf. 625. n. 26. vol. 4. Par. conf. 91. n. 29. lib. 2. Honded. conf. 35. n. 17. vol. 2.* Et de natura illius est, ut possit in uno disjungim comprobari. *Riminal. sen. conf. 187. n. 15. lib. 1. Dec. conf. 42. n. 10. lib. 1. Honded. conf. 86. n. 13. lib. 2.* quia est alternativè, *Roland. conf. 99. n. 57. lib. 4.* Et in alternativis electio est debitoris, seu obligati, sufficitque alterum adimpleri, *c. In alternativis, de reg. jur. in 6. Rot. dec. 569. num. 2. p. 1. rec.*

17. Tertio quia Concilium abrogando per clausulam, *non obstantibus*, omnes consuetudines, etiam immemorabiles, si de alio consueto tribunal, quam Episcopi in illis verbis, *aut consueto Tribunali*, intellexisset, videretur statim se corrigere, sibi que contrariari tollendo consuetudines, quas antea exceperat, & concessisset, cum dicta derogatio Generalis trahatur ad consuetudines omnium locorum, que ob stare possint, vel liberæ potestatis datæ Episcopo conveniendi subditos per ea verba, *in eius domo, vel saltem electioni super loco, ut patet ex iam dictis, Jaf. conf. 210. n. 4. & 28. Marth. conf. 79. n. 1. p. 1.*

18. Et quidem derogatio refertur ad omnia contenta in d. c. 6. *sess. 25* non solum quia derogatio in fine apposita refertur ad omnia præcedentia l. 1. ubi Doctores, & post alios *Jaf. n. 3. & seq. c. de lib. prescrip. Alex. conf. 101. n. 10. lib. 3. Corn. conf. 174. n. 2. & 3. lib. 4. Sac. sen. conf. 118. n. 5. lib. 2. Dec. conf. 539. n. 4. Rot. dec. 246. n. 2. p. 1. div. & dec. 73. n. 2. p. 1. rec. & decif. 148. n. 7. apud Cavalierum*, sed etiam quia expressè derogata immemorabilia quoad suprascripta in eodem capitulo contenta. Argue ita perinde est ac si derogatio fuisset adjecta singulari in eo capitulo contenta. Quia hoc est de natura illius dictionis *supradicta*, *Bar. in l. 1. §. hoc edito in ff. de post. Jul. Dec. conf. 377. n. 5. Pat. conf. 37. n. 59. vol. 2. Ruin. conf. 206. n. 3. vol. 2. Bero. conf. 132. n. 7. vol. 3. Surd. conf. 230. n. 23. & decif. 319. numer. 9.* Siquæ aliàs declarasse S. Congregationem Concilii refertur, ac sequitur *Rota div. decif. 715. num. 4. par. 4.*

19. Quartò, quia decretum S. Concilii præscribit modum, quo debeat procedi contra Capitulares, & ad eum modum reduci omnia jura, quæ Capitulis competere poterant vi-

gore privilegiorum, aut consuetudinum immemorabilium, an sententiarum, & concordiarum, illis omnibus expressè derogando; & idè non potest fieri fundamentum super consuetudine immemorabili, sed ostendit debet, quod vigore decreti Episcopus accedere teneatur ad Coniudices, quodque teneatur conicere in carceres Capitulares in eorum Civitate. Quod tamen nullo pacto ostenditur, sed potius contrarium probatur: nam circa locum, in quo debet formari processus, disponitur, quod fiat in Episcopi Domino, vel consueto Tribunali, quod intelligitur de tribunali Episcopi consueto, non autem Concilio, sed eo tempore, quod est formandus processus; quia ultimum solum, & consuetum est attendendum, *Alex. conf. 5. n. 10. vol. 5. Nat. conf. 767. n. 18. Surd. conf. 207. n. 10.*

Accedit, quod Concilium hoc c. 6. habet relationem in principio ad aliud suum decretum factum sub Paulo, in quo est *4. sess. 6. de ref. illud ampliando*, & declarando. In illo autem derogatur cuicumque consuetudini, ibi *nullis exemptionibus, consuetudinibus &c.* Dicitio autem *nullis* tollit immemorabilem, quia est universalis negativa, *Corn. conf. 70. numer. 12. lib. 2. Caputa decif. 283. numer. 3. par. 2. Grat. d. 143. num. 1. & declaravit S. Congregatio in eo loco Concilii n. 29.*

Cùm igitur Concilium fultoret exemptionem, & jurisdictionem, quæ Capitulis antea competeat, consequenter fultoret etiam Tribunalia, in quibus antea iudicia fiebant, & æque ita Tribunal consuetum non censetur illud, quod erat ante Concilium, sed illud, quod pro tempore Episcopus habet, dum formatur processus: Prædicta autem verba fuerunt apposita ad declarandum, quod Capitulum potest solum præterire electionem Coniudicum, qui interfuit unà cum Episcopo informando processum, & sententiam, remanente facultate potest arbitrium Episcopi circa deputationem Notarii, fiscalis, & loci, in quo est formandus processus. Quod est omnino rationi contentanum, & conforme dispositioni juris communis, ut latè firmatur in allegatis decisionibus.

Quòd verò ad carcerem expressè in eodem decreto disponitur, quod in omnibus casibus ea ratio habeatur, ut iuxta qualitatem delicti, ac personarum delinquentium ipsi in loco decenti custodiantur. Et idèo qualitas carceris, & custodia debet remitti arbitrio Episcopi, quod est regulandum, prout qualitas delicti, & personarum requirere videatur tam ad securitatem, quam ad veritatem erudiendam, cui maxime suffragatur presentia inquisiti in loco iudicii, *Bald. in l. 1. C. de exhib. rei, Boer. dec. 216. n. 3. Jaf. conf. 27. in ff. lib. 3. Menoc. de arb. conf. 305. n. 1. & 6. fide Farin. in prax. de carcer. & carcerat. q. 27. n. 99.*

Non obstat, quod sint due Cathedrales, quia sunt ad invicem unitæ, uniusque est Decanus utriusque, quod est proprium unitorum, *Rebuff. de union. n. 49. Rot. dec. 710. sub n. 2. p. 2. rec.* Ideoque non debent dici due Cathedrales distinctæ, sed una tantum, *c. 1. Ne sede vacante, & c. siue untre. de excess. Prelat.* Unde non gravatur Capitulares unius Cathedralis, dum eorum lites cognoscuntur in altera, ut per *Rebuff. loc. cit. nu. 52.* quia non dicitur cognosci, nec in carceres trahi extra Diocesim, & Provinciam.

Imò, dato etiam quod essent due dioceses distinctæ, 24 tamen quoad Episcopum una censetur ex Innoc. in *c. Novit. in ff. de off. legat. postereque negotia unius in altera terminere, ut de comuni, & verior firmavit Rot. in d. Calcestris jurisdictionibus, sequendo decisiones Cardinalis Cavalieri in Viterbiensi, & Tuscanensi Vicarij 3. Martij 1617. Ubi ponitur casus de legato duarum Provinciarum, cuius respectu censentur una Provincia.*

Mindus obstat, quod quando diocesis est ampla, Episcopus non potest cogere subditos ad litigandum in loco longinquo; quia de iure contraria sententia verior est, ut per *Abb. in cap. dilectus 2. numer. 4. de rescript. & in cap. sane numer. 3. de for. compet. Rota decif. 297. numer. 8. par. 2. div. & obiectio procedit tantum de æquitate, ut post *Imol. in d. d. cap. sane num. 3.* dixit *Felin. in c. Nonnullis col. 1. de rescript.* debentque concurrere duæ qualitates; quod causa fit modica, & locus longinquus ultra duas dietas. Nec sufficit harum altera, *Felin. loc. alleg. Rot. d. dec. 297. in fin.**

CONSULTATIO LXXIII.

An ad effectum optandi contra formam Regula reservatoria olim 8. nunc 9. Cancellaria, allegari valeat aliqua consuetudo in præjudicium Sedis Apostolicæ vel saltem Ordinarij collatoris indultarij?

1. R. Respondo negativè. Quia per dictam Regulam declaratur, quod consuetudo optandi non habet locum adversus reservationem, ac derogatur eidem consuetudini etiam immemorabili, ut patet *Gonzal. in eum locum glof. 40. & Rota coram Puteo dec. 319. num. 4. lib. 1. Lotther. de re benef. lib. 2. quest. 38. num. 10. & seq. cum aliis relatis à Rota in Taurinen. optionis coram Peutingerio 11. Februarij 1630. & 10. ejusdem 1691.* Unde non habere locum optionem in mensibus reservatis quoad bona temporalia præbendalia, diserte tradunt *Gonzal. ibid. glof. 34. num. 1. Motta de opt. can. quest. 3. num. 12. part. 3. Garz. de benef. par. 5. cap. 1. num. 450. Rot. coram Moedano decif. 27. de præb. & coram Puteo decif. 4. lib. 2. & coram Ludovico decif. 478. numer. 2. & in Mediolanensi Canonica 4. Junij 1636. coram Ghislerio, & dec. 138. n. 4. p. 8. rec. Ratio autem est, quia bona præbendalia, quæcumque sint, quamvis de se non sint spiritualia, sunt tamen quæ annexum titulo spirituali ita, ut quamquam possint ab hoc, vel illo Canonatu separari, dum tamen non possunt separari ab omni, remanent in genere annexa titulo spirituali, & proinde inducunt naturam spiritualium, & eodem jure censentur, *cap. Quarto de iudic. & observant. Glof. ibid. vers. Connexa, Anchar. num. 2. Imol. num. 1. Barbat. numer. 9. & Anguian. lib. 2. de legib. contro. 13. numer. 21.* Quod sufficit, ut reservatio se extendat ad bona præbendalia, tamquam annexa spirituali, & eodem jure censenda.*

2. Cùmque hæc Regula emanaverit non ad certè personarum petitionem, sed more proprio, & per modum legis generalis, utique excludit consuetudinem etiam legitimè præscriptam, ac etiam nullam facta esse specialis derogatio, ut firmavit Rota in Aquilensi optionis 14. Aprilis 1636. coram Motmano, & coram Ghislerio dec. 285. n. 6. p. 9. rec.

3. Quæ sanè habere locum etiam ad favorem Ordinarij collatoris indultarij, cùm ex tali indulto Vices in hoc Pape sustineri dicatur, relolvit *Rot. decif. 10. numer. 12. & seq. par. 8. recit. Garz. de benef. par. 5. cap. 1. numer. 628. & Lotther. de re benef. lib. 2. quest. 21. numer. 124. & seq.* Nam virtute Indulti Ordinarij non solum conferre dicitur sua ordinaria jurisdictione in Regula præservata, sed nomine Sedis Apostolicæ. Unde tamquam tali non obstat illi jus consuetudinis, quia id extinctum dicitur per dictam Regulam reservationem ad favorem Sedis Apostolicæ, quæ representatur in persona indultarij; ut proinde dicendum sit, quod Indultum tribuat Ordinarij jurisdictionem conferendi nomine Pape, non autem removeat ad favorem Canonico impedimentum contra ipsos per dictam Regulam inductum de non optando in mensibus reservatis, etiam ex immemorabili consuetudine, ut præ cæteris firmavit *German. de Indult. Card. §. etiam ex eo à num. 22.* Et in his terminis extat decisio *Rotæ in d. Mediolanen. Canonica coram Duzozetto 8. Februarij 1638. quest. 10. p. 8. rec.*

4. Confirmatur, quia hodie neque alternativa per Ordinarij acceptata, neque Indultum idem concessum suffragatur Canonice, si mulataneitatem, & juris consortium in conferendo cum illo habentibus, ut ex specialis decreto, sive constitutione Urbani VIII. quam Alexander VII. in sua Regula 9. Cancellariæ innovavit, docet *Lotther. eo loco leg. 2. quest. 21. num. 123. & seq. & alij relati per Rot. dec. 366 à numer. 11. & seq. par. 9. tom. 2. rec.* Ergo multò minus idem Indultum cuiquam Ordinarij peculiariter concessum, ipsis Canonice prodesse debet in jure optandi. Atque ita declaravit S. Congregatio Concilii in una Bergomeni optionis die 18. Novembris 1662. ad cap. 1. *sess. 5. de reform.*

CONSULTATIO LXXIV.

1. An Canonice licitum sit optare pinguiores præbendas, quæ vacant in mensibus Sedis Apostolicæ vigore Regule 9. Cancellariæ reservatis, nullique alij sunt debite, nisi Canonicali dignitate insignitis? Et
2. An, suboriente lite inter provisorium Apostolicum, & optantem, licitè iidem agan it, si privata auctoritate certam quandam super redditibus controversa præbende pensionem paciscatur, ab eo percipiendam, qui acquiescendè tacite suis iuribus renunciat, quamque post inde pensionem Apostolicæ assensu non impetrato, pecunia extinguant?

1. Ad primum negativè. Reflitit enim clara dispositio 1 dictæ regule, tollens in specie quamcumque facultatem taliter optandi præbendas, & beneficia. Quod etiam notantur *Gonzal. ad d. regul. glof. 34. num. 1. & seq. Garz. de benef. p. 5. c. 1. n. 450. Lotther. de re benef. l. 2. q. 38. n. 10. Rota coram Greg. XV. dec. 478. num. 2. ibique Add. n. 5. Tondut. resol. benef. lib. 1. c. 110. num. 6. & firmavit sepius Rota, ut in Messanen. Decanatus coram Ghislerio 23. Maii 1644. quæ est decisio 285. p. 9. to. 1. rec. n. 1. & seq. & in Taurinen. præsentis optionis cor. Peutingerio 11. Februarij 1650. Unde, cùm sit in præjudicium reservationis Apostolicæ, non licet.*

Ad secundum etiam negativè. Resignatio enim præbendarum debet esse libera, & pura ab omni pacto, & conditione; quia pactiones omnes in hac materia sunt de jure prohibita, & inducunt simoniam, *c. Cùm pridem, & c. Pactiones de pact. & cap. quæsum de ver. permitt. & tradunt Abb. ibid. nu. 7. Dec. conf. 141. Rebuff. in prax. benef. tit. de permitt. n. 52.* Unde non est dubium, quin prælatum pactum sit simoniacum, si habeat veram rationem pacti firmati. Quod præsertim verum est, quia pensio abique autoritate Pontificis non potest imponi, redimi, auxerit, alias impositio, & extinctio est nulla, & simoniaca, Doctores communiter, nominatim Parisius de *resign. l. 6. q. 2. n. 128. ac Rota dec. 454. n. 7. p. 1. div. & dec. 585. nu. 3. p. 4. rec. & dec. 450. p. 5. & in Britonienf. commendæ 12. Decembris 1588. coram Gyptio post 1. vol. conf. Farina. dec. 63. n. 4. & desumitur ex doctrina D. Thomæ 2. 2. q. 100. ar. 1. ad 6. & art. 4. in corpore, quam amplectitur *Lotther. l. 2. de re benef. q. 29. n. 90.* Quia cùm jus ad pensionem sit annexum spirituali, trahitur in ipso, & fit spirituale arg. c. quanto, de iudic. Et idè non potest venire in contractum, *Navar. conf. 58. de præb.**

Præbendas autem esse omnino spirituales duo potissimum evincunt. Alterum est, quod illæ tot sunt numero, quot sunt tituli Canonicales, *Abb. in c. Majoribus num. 4. de præb. Lotther. de re benef. lib. 2. q. 25. n. 56.* cum pluribus adductis à Rota in d. Taurinen. præsentis optionis coram Peutingerio. Nam institutio Canonica assignavit has præbendas, ut essent semper debite alicui titulo, ne jus, quod dat ad percipiendum fructus, esset frustratorum. Unde infertur necessaria connexio inter bona præbendalia, & titulum, ac spiritualitas ex connexione cum spirituali, ut notant *Abb. in d. c. Majoribus d. n. 4. de præb. & Rota in Hipporegiensi præbendæ 23. Januarij 1608. coram Manzanedo, & in Cordubensi Coadjutorij 27. Novembris 1609. cor. Duzoz. & in Mediolanensi Canonica 4. Julij 1636. cor. Ghislerio & dec. 38. n. 6. p. 8. rec.*

Alterum est, quod non nisi Canonice conferri solent, adeo ut, cùm stare abique titulo non possint, sive interscrabiles consideretur in genere, sive in specie in ordine ad Canonicas, indivisibilem utroque casu semper præferunt spiritualitatem; ad inducendam enim temporalitatem non referret, quod præbenda esset separabilis ab hoc, vel ab illo Canonatu, sed ab omni titulo Canonice debet esse sejuncta. *Abb. loco alleg. & in c. Alledo n. 6. de præb. Cassador. dec. 17. n. 9. de præb. Rot. cor. Verallo dec. 356. n. 1. part. 2. & in d. Mediolanen. Canonica coram Ghislerio, & d. d. decif. 138. n. 4. p. 8. rec.* Quare, ut præbende eximerentur à reservatione, opus esset, quod possent ex se stare abique exigentia alicujus tituli Canonicali juxta

ea, que tradunt Aneas de Falcon. de refer. effed. 39 in fin. Rot. dec. 9. n. 3. de consuet. in antiq. & coram Cavale- rio dec. 116. nu. 2. & coram Pegna dec. 677. n. 6. Alioquin in- trat dispositio Regule reservatorie, ut compluribus alle- gatis resolvit Rota coram Peutingerio in d. Taurinensi optionis 10. Februarii 1651. Preter quod regulariter in af- fectiōne nove prebende novus acquiritur titulus, Mandof. ad Lap. alleg. 84. lit. H. Gemin. conf. 3. num. 8. Aneas de Fal- con. effed. 5. sub. n. 2. Rot. dec. 285. n. 25. & seq. p. 9. tom. 1. 100. Atque ita quoad utrumque declaravit S. Congrega- tio Concilii ad c. 1. sess. 3. de ref. in Bergomenfi die 7. Octo- bris 1662.

CONSULTATIO LXXV.

- 1 An in participantibus de massa communi habeant lo- cum ponā non recedendum, tam a jure communi, quam a S. Concilio inflicte.
2 An eisdem participantibus possit Episcopus permit- tere longiorem absentiam a residentia, quam in Canonicis, & aliis collatis beneficiis, eam requiruntibus, ex causa indulgere potest?
3 An per affectionem incompatibilis, tam in eadem, quam in alia Ecclesia, jus servandi, & partici- pandi adeo expiret, ut dimisso incompatibili hu- jusmodi, illud amplius non reviviscat?
4 An positum, quod in casu dictæ affectionis incompatibilis dictum jus expiret, & per istius dimissionem non reviviscat, Capitulum, sive Congrega- tio illius Ecclesie cum, qui illum antea possidebat absque Episcopi consensu, ad eandem participa- tionem admittere possit?
5 An a dictis Participantibus post dimissa incompatibilia, ad Ecclesie servitium redeuntibus, debeat precedere iuxta priorem eorum ad- missionem, vel ultimum locum tenere compellantur?
6 An præsupposito, quod ex immemorabili obser- vantia, & majorum traditione constat, memo- ratum jus non competere, nisi originariis, exteri a dictis Capitulo, sive Congregatione ad dictam participationem admitti possint, vel Episcopi con- sensus, aut S. Sedis Apostolica beneplacitum ne- cessario requiratur?

Ad primum. Habere locum. Ita elicitur ex Conc. Trid. sess. 24. c. 12. de reform. ibi. Preterea obtinentibus in eis- dem Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonatus, præbendas, aut portiones non liceat vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis ultra tres menses ab eisdem Ecclesiis quo- libet anno abesse, &c. Alioquin, &c. contra eor juxta sacro- rum Canonum constitutiones procedatur.
Ad secundum. Non posse. Quia licet sint Pastores sua- rum Ecclesiarum, non propterea possunt statuere contra jus commune, vel Concilii, quia est jus superioris. In- ferior autem non potest contra superiorum, & causa essentia- liter subordinata non potest agere contra motum subordi- nantis. Desumitur ex cap. Quod super his, de major. & obed. & cap. fin. de off. presby. & Clem. Ne Romani. de elec. cap. Institutionis 25. quæst. 2. & cap. Cum finis 9. quæst. 3. Alioquin possent puniri, & cap. Denique §. fin. dist. 4. Clem. de etat. & qual. ac dici perjuris, Panorm. cap. Ego N. num. 3. de jurejur.
Ad tertium. Affirmative. Habetur ex Tridentino sess. 24. de refer. cap. 17. ibi. Tam Parochiales, quam be- neficia omnia, que obtinent, ipsi iure vacare censentur, ac tamquam vacantia libere aliis idoneis conferantur. Non possent enim liberè conferri, nisi jus prioris possessoris ex- tingueretur.
Ad quartum posse. Cùm enim portiones dimit- tit incompatible, & reddit ad servandum sup Ec- clesie, redditur etiam ipsi jus, quod ratione servitii habet ad portionem, que absque collatione, auralia provisione solet conferri. Si autem requirerent con- sensum Episcopi, non conferretur omnino absque col- latione, aut provisione.

Ad quintum. Non deberi. Etenim cùm extin- guantur priora jura, oportet, quod per novam admisso- nem nova jura servitii insurgant, ex cuius mensura regu- latur precedentia.

Ad sextum. Non posse. Nam observantia non so- lum habet vim interfectam legem, sed etiam con- stituit jus, & facit, quod lex complectatur casum, qui per observantiam ponitur sub ipsius dispositione, leg. de quibus ff. de legib. & leg. nulli ff. quod cuiusque univo. & leg. Observare, §. 5. ff. de off. Proconsul. Ubi enim deficit ejus scriptum, seu lex, pro lege suscipitur con- suetudo, cap. Consuetudo autem, dist. 1. Et ideo reti- nenda erit hæc observantia jam existens, cùm sit rationabi- lis, ut alibi diximus.

Atque ita censuit, ac declaravit S. Congregatio Concilii in Alculana participatione 18. Novemb. 1662. nempe. Ad 1. Affirmative. Ad 2. Negative. Ad 3. Affirmative. Ad 4. Servanda omnia servari solita in prima receptione. Ad 5. Negative. Ad 6. Partim negative.

CONSULTATIO LXXVI.

An Regularibus liceat in propriis Ecclesiis mulieres post partum ad purificationem admittere?

Affirmative respondendum videbitur. Magna, & prima- ria ratio est, quod admissio mulierum post Partum ad purificationem non est functionis Parochialis. Secunda, quia non est necessitatis, sed devotionis, cap. unic. de purif. post. part. & propterea indiffinide permittitur Regularibus, ut in specie declaravit Sac. Congregatio Concilii die 2. Julii 1620. referendo ad Cardinalem Ludovisium, olim Archiepiscopum Bononiensem, ut testatur Lexana qq. regul. tom. 1. cap. 12. numer. 41. Peyrin. de privileg. Minim. tom. 2. in consil. 7. Pii V. Patualig. ad Laurer. de Fran- cob. par. 2. quæst. 69. numer. 2. Cepeda de exempt. Regular. cap. 7. dub. 152. numer. 12. Declaratio au- tem est hujusmodi. Ad 9. Regulares non prohiberi in eorum Ecclesiis mulieres post partum ad purificationem admittere.

At verò dicendum est, præcisa legitima consuetu- dine, spectare ad Parochum privatè quoad Regula- res, atque alios quocumque. Primò, quia purificatio hujusmodi est quid Sacramentale, Navar. in Man. cap. 22. numer. 83. Ita, ut si quis censuris ligatus puerperas ad purificationem admittet, efficiet irregu- laris, Nald. in sum. vesf. Mulier n. 10. utqui prohibi- tum est Regularibus, aliique Sacramentalia alienis Parochianis ministrare, nam ad eum pertinet Sacramen- talia ministrare, ad quem & Sacramenta sunt veluti pars Sacramentorum. At Sacramenta suis Parochi- anis administrare ad solum Parochum spectat. Quod quidem certum est, loquendo de his Sacramentalibus, que sunt veluti circumstantiæ solemnium administrationis ali- cujus Sacramenti; ille enim potest Sacramentalia mi- nistrare, qui potest tale Sacramentum, tamquam mi- nister ex officio conferre. Unde cùm purificatio puer- peræ sit Sacramentale, dependens a Sacramento ma- trimonii, & baptismi, quorum administratio ad solum Parochum ex officio spectat ex Tridentino sess. 24. de ref. matr. c. 1. & c. 2. ac alibi, utique ad illum solum spectat il- lud administrare. Est enim ejusdem naturæ, Anehar. conf. 283. n. 2. ex loci jurisdictio, ff. de jurisd. omni. Jud. & l. Ova- tio, ff. de sponsal. illamque sequitur, c. Accessorium cum ibi notatis, de reg. jur. in 6.

Secundò, quia ejusmodi purificatio fit publicè cum su- perpelliceo, stola, & aqua benedicta, quæ sunt jurisdictio- nis. At Regulares nullam exercere possunt in alienos Pa- rochianos jurisdictionem, nullamque benedictionem publi- cè impartiri queunt. Quæ ratio, atque distinctio est sacre Congregationis Episcoporum, & Regularium expressa sub die 31. Augusti 1628.

Atque hinc in actis Sanctis Liobæ cap. 23. à Rudolpho justo Rabbani conscriptis narratur, tamquam admodum singulare, nec ulli ante eam, vel post eam aliquando con- cessum, quod Fuldense Monasterium de die possit intra- re cum

recum unica comite, relicta in vicina cella sociabus, at- que pedisequis reliquis; mox ab oratione, & collatione sacra cum Monachis toras se ante noctem proripiens. Datum hoc commendationis S. Bonificii, & fortassis ingres- sus ille non est accipiendus de ingressu intra claustrum, si- ve cœnobium, sed tantum de ingressu in Templum cœno- bii. Nam in actis Sanctæ Raineldis Virginis, & Martyris fororis B. Gudilæ, narratur vigisse similem usum in Mo- nasterio Lubienfi, in quod, ex quo dictum fundatum erat, nulli scemina patuerat ingressus, nec nisi divino miraculo paruit introitus pie illi Virgini post triduanam ad ostia Monasterii perseverantiam. Quod tamen mox ibidem ex- ponitur de foribus Templi, in quod solum est ingressa B. Raineldis, Deo pendente ostia. Verisimile igitur est ne- que ingressum Sanctæ Liobæ in Fuldense Monasterium fuisse alterius rationis ita, ut admissa sit singulari privile- gio in Templum Monachorum, quo nulla femina intrare sinebatur, ut hodie in plerisque cœnobis manioribus Mo- nasteriis servari videmus. Kossahi sane apud Calabros Templum B. Mariæ patientis Ordinis S. Basilii nulla femina ingrediatur, ac vel si incogitaret id fiat, tantis illic ær impietur fragoribus tonitruum, tot ardet coru- cationibus, ut Orbis univèrsus everterendus videatur, illic autem à digressu mulieris sedatur tempestas. Causam referunt in decreum S. Bartholomæi discipuli S. Nili junioris, qui adverterat B. Virginem Templi ichnographiam ei de- lineantem, stetit extra Templi arcam. Itaque edixit, ut femina omnes extra Templi ambitum flerent.

Sic interrogante Lupino fratrem suum Romanum Ab- batem, qui in monasterio sepulchrum ad simul quieten- dum essent habituri, negavit Romanus, posse se in mon- asterio Ecclesie sepeliri, unde prohibendæ essent mulieres, quas tamen ob concessam sibi à Deo gratiam curatiorum, magno concursu frequentatur esse suum rumulum, affir- mabat. Id, quod eventus comprobavit, ut narrat in vitis Patrum Gregorius Turonensis. c. 1. Sancti Fecchini Abbatis acta describens.

Illustre in hac rem exemplum habetur in opere Alde- valdi l. 1. c. 8. de Sancti Benedicte miraculis. Adductus enim Floriacum sanctorum Martyrum reliquias, cum illuc con- sultisset ingens virorum, ac mulierum multitudo, excita illustribus miraculis à Deo ad eorum Martyrum invocatio- nem editis, quod tentatum fit circa mulierum admisionem in Templum Monachorum, sic scribit Aldevaldus. Porro, quia ex antiqua auctoritate, sanctum erat, feminas infra exteriores portas monasterii baudquaquam rursus intras- sur habere, ii, qui à longè memorias sanctorum sequuti fue- rant, ad preces converterunt, ne permitteretur eis post- eadmodum orationis, Ecclesiam, in qua sanctorum Reli- quie depositæ erant, ingredi, votaque sua persolvere. Quod quia ad verum erat Religioni monasticæ, nullo omni- no pacto impetrare valuerunt. Illi verò in prece perdurantibus, capere etiam quique nobilitate, causa tanti rumoris excitati, ad tam venerabile undequeque consuevit specta- culum, junctisque precibus, vix extorquere quoquomodo ab Abbate, & Fratribus potuerunt, ut extra partem monasterii ad occidentalem plagam in loco memoribus confiso, tentorium extendi juberent, quo memorie sanctorum cetero tempore, hoc est, vigilia dominici diei deferrentur, manerentque sub reve- renti vigiliam custodia ibidem tam Monachorum, quam Cle- ricorum usque ad eandem horam dominici diei, iterumque sacris referrentur edibus. En quàm severè antiquam re- gularem disciplinam à Templis Monachorum arcentem mulieres tuebantur Monachi.

Hanc ipsam ob causam accendi à Templis monasticis mulieres castrum jam olim est, ne Missæ publicæ in mo- nasteriis celebrarentur, sed tantum privatæ, hoc est ex Philippo Abbate lib. de continent. Clericor. c. 83. fas fuit ad usum Monachorum celebrare Missas in cœnobis, pri- vatim tamen & ita, ut ad eas Missas populus non conve- niret. Causam Philippus ibi videtur referre ad inquietudi- nem ex concursu populi inferendam Monachis. Sed D. Gregorius scribens ad Calitorum Episcopum germanam causam aperit, dicens de monasterio Luminosi Abbatis, se id vetare, ne in servorum Dei recessibus popularibus præ- beatur illa occasio Conventibus, & simplicioribus ex hoc anti- mas plerumque, quod absi, in scandalum trabat, frequen- ter quoque mulieribus introitus. Laudatur hic locus in actibus S. Abbonis Floriacensis cap. 12. ubi etiam addit, S. Gregorium mandasse, eandem hanc dubiè ob cau- sam, ne in virorum cœnobis publica fieret processio. Ve-

tuit item S. Gregorius, prædicationem divini verbi fieri in monasteriis ex litteris ad Felicem Pifaurensem lib. 5. indic. 14. cap. 146. sine Ep. 44. relata in cap. Luminoso 16. quæ est. 1. quam jussit S. Pontifex, ut omni exultatione seclia, il- licet cathedram à quodam monasterio amoveret, ne dein- cept tale quidpiam in illo monasterio præstaret, ne per oc- casionem sacrificii publici, ac concionis adventantes illic mulieres fervorum Dei pacem illecebrosò obiectu perturba- rent. Hæc autem benedictio puerperarum fit publicæ, quia perinet ad jurisdictionem, cùm sit actus sacendi proprias oves, ut desumitur ex Concilio Carthaginensi 1. cap. 7. & Melevitano cap. 18. Quod fit Templis ipsis monasteriorum arcendæ vitæ sunt mulieres, quæ magis excludendæ sunt sepius cœnobiorum? In quam rem ex- tant Constitutiones Apostolicæ ferri, & non serò à Regu- laribus legendæ.

Monasteria itaque sacrorum virorum par est quibusvis mulieribus esse inaccessa, nec secus devitari à molliore sexu, quam Cœmeterium illud in Ultonia, de quo his ver- bis Gyraldus Cambrensis l. 4. Est in Ultonia cœmeterium quoddam, locusque sacer, Sanctorum virorum divinita fre- quentia consecratus. Fœmine hic sexus non admittitur, huc sponsam spona non sequitur, celebratoque locali divortio, consortes orationum non effecti, in hac parte jam ad imparia judicantur. Præmisserat de infans in Momonia Borealli in quarum majore est Ecclesie antique Religionis, & de tota Insula sic habet; In eam nunquam femina, vel fœmine sexus aliquod animal intrare potuit, quin statim moreretur. Probatur est hoc multoties per canes, & cætor, alia- que sexus illius animalia, que periculi causa frequenter ad- velli a statim occubuerunt. Mirum de avibus terræ illius, que cum masculæ fructibus Insule passim infideant, alterius se- xus illius aviculæ, prætervolando suos pares ibi reliquunt, & tamquam infestæ virtutis non ignaræ, Insulam illam quæsi pestem fugiunt.

Hæc mysticè ad mulieres, ne sacrorum virorum mona- steria fubire velint, accommodare non erit operosum. Tertio, quia Parochus habet fundatam intentionem su- per omnibus oblationibus, quæ sunt à suis Parochianis in- tra Parochiam ex c. Quoniam de decimis, & c. Pastoralis, de his, que sunt a Præl. fin. cons. c. ubi Burr. Abb. & Imol. sequiturque Marian. Soccin. de oblat. lib. 18. qu. 6. & Malve- tium item de oblat. in 4. dub. col. 6. qui testatur de communi, Bellett. disq. cler. p. 1. tit. de bon. Cler. §. 3. n. 9. Quam ob rem Parochum dumtaxat, & non alium debere accipere elem- mosynam occasione benedictionis, resolvit S. Rituum Congregatio in Acheruntina 25. Junii 1602. traditque in hæc specie Genuenis in prax. c. 17. n. 13.

Quarto, quia admissio illa ad purificationem per Regula- res est simplex actio, quæ fit ab ipsis, qui non sunt ministri Ecclesie ex officio, neque Ecclesie nomine id præstant, cum eos ad id non infiterit. Quare nil aliud est, quam vul- garis benedictio, quæ etiam mensis adhiberi solet. Nam licet Regulares quoque sacris Ordinibus iniciuntur, non sunt tamen totius alicujus Ecclesie, sed Ecclesie suæ privatæ ministri, hoc est ministrant in sola propria Monasterii Mo- nachorum Congregatione, neque sunt ministri Ecclesie Or- dinarii, sicuti sunt Parochi, qui ex prima sui institutione Ecclesie ministri ad ministranda Sacramenta, & Sacramen- talia potissimum vocati, & instituti sunt, & ut subditi moribus, vita, doctrina præluere debeant, illorumque muneris sit fidelem populum instruere, atque in via Dei gubernare, quod omnium virtutum, ac præsertim flagran- tissimæ charitatis supellectilem requirit.

Quinto, quia ita religiose observatur in Urbe, sacro- rum rituum magistra, Rot. dec. 657. n. 21. & dec. 745. n. 12. coram Merlino. Item & Mediolani, ut patet ex Concil. Provinc. p. 1. tit. 30. & p. 2. mon. 2. arge alibi, constatque ex Rituali Romano per Paulum V. edito, qui in Diplo- mate illius confirmationis, postquam retulit, qualiter Pius V. & Clemens VIII. Breviarium, Missale, & Cæ- remonialia condiderunt, ita subiungit: Restabat, ut sup- etiam volumine comprehensæ sacri, & sinceri Ecclesie Catho- licæ ritus, qui in sacramentorum administratione, aliisque Ecclesiasticis functionibus servari debent ab his, qui curam animarum gerunt, Apostolicæ Sedis Autoritate prædicent. Unde Gavantus super rubricas Missalis p. 4. tit. 19. num. 1. & 20. rectè observat, quod benedictiones, quæ sunt in Missali, à quocumque Sacerdote citra præjudicium jurium Parochialium fieri possunt, quæ verò sunt in Rituali, ut est benedictio puerperæ, ad Parochos propriè pertinent.

Et

Et Matth. Bevel. in suo Manuali, quod ex plura quam quadraginta Ritualibus Galliae, Italiae, Hispaniae, Germaniae, & Belgii compilavit cap. 2. de baptisimo §. 12. asserit, quod ejusmodi purificatio fieri debet per proprium Parochum, vel per alium Sacerdotem ab illo approbatum, & in Ecclesia Parochiali, nunquam vero in Ecclesia Regularium, quod ait, esse illis prohibuit in multis Manualibus sub penis arbitrariis.

12 Sexto, quia Parochi de jure divino ad hujusmodi munia obeunda constituti sunt. Unde D. Paulus ad Tit. 1. precipit Episcopo Creteni, ut constituat per Civitates Presbyteros, ut potestatem exerceant. Hoc modo, & Paulus, & Barnabas ad 14. constituunt per Civitates Presbyteros, ut quisque suae Civitatis, non alterius curam gereret. Petrus quoque 1. Petr. 1. sive Episcopos, sive Parochos alloqueretur, proprium duntaxat illis gregem, non alienum, non universalem pascedum commendat, cum ait: *Pascite, qui in vobis est gregem Dei*, non sanè omnium Parochiarum, vel Diocesium gregem, sed eum tantum, qui cuique commissus est, gregem curandum precipit. Quare merito dicit Ignatius Episc. ad Antioch. super his verbis Apostoli: *non dixit: Pascite totum gregem, qui inter vos est, non alienum, sed proprium, non totam diocesim, sed solum Ecclesiam, sed singularem, quae apud unumquemque extat.* Quid ita? Utique quia Parochis, multo magis Regularibus proprias Parochias tantum non alienas commissas agnoscebat. Et Patres, ac Concilia quid magis inculcant, quam Presbyteros sua Parochia contentos esse debere, neque illis quocumque in aliena Parochia, & alienos Parochianos agere licere. Ita Concilium Ancyranum c. 13. Concilium Nicaenum c. 60. & Concilium Nannatense cap. 8. Quomodo igitur Regulares potestatem habent in omnibus alienis Parochiis, in puerperis purificandis, quando idem etiam alieni Parochi non habent, nisi ex licentia proprii Presbyteri? Vide etiam Gratianum 13. *quest. 1. c. Ecclesiae*. Plura alia testimonia praeterea, quod quidem ex Apostolica traditione, ac perpetuo Ecclesiae usus adeo clara est, ut uberiori confirmatione non indigeat.

13 Septimo, probatur ex congruentiis, & quidem urgentissimis. Prima est. Cum ad eam benedictionem puerperae de jure non obligentur, si relinquatur in eorum libertate ad illam recipiendam, facile fiet, ne plerumque eam omnino negligant, quia Parochus non poterit in eas animadvertere. Et tamen est Caeremonia laudabilis, & conservanda. Unde in Synodo Provinciali Mechliniensis tit. de Sacram. cap. 4. ita statuitur: *Quia superioris temporis negligentia probatissimè ille Christianus Ecclesiae nos quibusdam in locis est collectus, quo puerpera certo post partum die referre Domino Deo gratias solet, statuit sancta Synodus, ut ubique conformiter in usum revocetur, ac puerperae ad Missae sacrificium veniant, & contra negligentem, seu praesentem ad iudicium violatorem procedatur.* Idem lego in Conciliis Provincialibus Mediolanensibus, & in Archiepiscopali Bononiensi.

14 Secunda, quia in Ultramontanis partibus, speciatim in toto Belgio, moris est, ut puerperae, quae ex concubitu, vel fornicatione notoria pepererunt, non nisi ab Archiepiscopo, vel suo Decano purificentur, ut istius purificationis occasione informationem accipiant de patris prolis natu, quam ad Vicarium Episcopi transmittunt, ut contra fornicatorem castigandum iudicium procedatur, si enim esset Regularibus permittitur, puerperas purificare, omnes permiscue purificant. Unde magnum osium fornicatoribus patet.

15 Tertia est. Quia quemadmodum prohibetur Regularibus habere commatas, c. Non licet, de consecr. d. 4. ibi: *Non licet Abbati, vel Monacho de baptismo suscipere filias, nec commatas habere, & c. Monachi ead. ibi: Monachi sibi compatrias, commatras non faciant, nec osculentur feminas*; ita debet illis prohiberi (nisi forte in Parochia) puerperas purificare, in quarum purificatione solent in multis locis obiter intervenire. Etenim Regulares, & omnes Clerici familiaritatem cum mulieribus evitare debent, quia in genere Patres infiniti propè sunt, ut suadent Religiosi, & Clerici omnibus pudicitiam, cavendum esse cum mulieribus etiam piis quaecumque commercium. Nam, & oris decor, ait Sanct. Chrysostomus intro lib. 6. de Sacerd. & motum exquisita mulieris, & incessus affectum studium, & vocis contractio, & oculorum, & malarum pigmenta, & vincinorum com-

posiciones, & capillitii tinclura, & vestium sumptuosarum, auratrarumque diversitas, & gemmarum pulchritudo, & unguentorum fragrantia, & caetera omnia, quae muliebri genus affectiva solent, talia sunt, quae animum commovere possunt, nisi in continentia asseritate occurrerit. Hoc tenus pronuntiatum prudenter est ab Ecclesiastico 42. meliorem esse iniquitatem vitii, quam mulierum beneficentiam; idest, ut exponunt Hieronymus, Liranus, & alii, castitati minus est periculum versari cum viro tamen inquinato, & moribus depravato, quam cum muliere bona, & optima. Itaque & Nazianzenus orat. 44. fortuitum contuitum suspectum vult haberi. Nec minus providè Origenes lib. de singul. Cler. Hieronymus Ep. 47. quae est de evitando contubernio suspecto, Antiochus accuratè hom. 17. & 18. S. Basilus, & Nyficenus lib. de Virginit. & S. Ephrem variis de hoc ipso argumento tractationibus nominatim tom. 1. tr. de abstinentia ab omni consuetudine perniciosa, & ser. de virginit. & alibi. Quod quidem ex Hieronymo ad Vigil. Christof. hom. 60. & Bernardo in Cant. ser. 4. Monachorum Regularium praecipuum officium est propria, & aliena peccata plangere, ac proinde monasteria esse domos luctus, & habetur c. Placuit 16. qu. 1. non verò puerperas purificare, nisi ex officio incumbat, ead. c. Placuit, c. Pervertit, c. Interdicitur, c. Alia. Quod si dicatur haec, aliaque ejusmodi non ex Regularium instituto, sed ex Ecclesiae privilegio ab ipis praestari, nullum equidem ostendit privilegium, quod dispensationem puerperarum concedat, vel si concedat, nullum inferat praedictum iuribus Parochialibus ex illa clausula in litteris concessionis apponi solita, nempe: *Sine tamen quoruncumque iurium Parochialium praedictorum.* Unde referunt Jo. à Cruce de stat. Relig. lib. 2. cap. 5. dub. 7. concl. 2. Afcan. Tambur. de iur. Abb. tom. 1. disp. 28. quaest. 6. num. 18. Rodriq. in compend. resol. 9. num. 6. Thom. Tambur. opus de sacrif. Miss. lib. 1. c. 4. §. 3. num. 12. Sixtum IV. declaravit aliam similem clausulam, scilicet sine praedictio Ecclesiae Parochialis, quod non inferat praedictum Parochi quoad decimas, primitias, & alias oblationes. Tamen alii restitui velint, quod ejusmodi clausula intelligatur etiam de iis, quae spectant ad Sacramentorum administrationem, & alia, quae ipsi Parochi debentur. Ita Quintanadreg. tom. 1. sing. tr. 7. §. 33. num. 3. & Barbosa, qui ait, hunc in modum declarare Sac. Congregationem Concilii, additque Pelliz. tom. 2. man. Regul. tr. 8. c. 2. text. 2. sub §. 7. num. 47. non posse ministrare sacramenta, datur pacem, denunciari secula, & jenuia, & familia, & familia, quae ad Parochum spectant. Quia clausula habet quoruncumque iurium, & proinde complectitur omnia. Id ipsum approbat Tambur. opus de sacrif. Miss. lib. 1. c. 4. §. 4. num. 25. licet Mollaeus p. 1. sum. tr. 4. c. 17. num. 73. id intelligat de administratione sacramentorum, & de iis, quae debentur Parochiae. Et quidem sanè iura quoruncumque certum est praeservari omnia iura Parochialis. Quia est universalissima, & omnia complectitur ita, ut praetextu privilegii nullum praedictum asseri possit Parochis quoad ea, quae ipsi de jure debentur. Unde si puerpera solet offerre aliquam oblationem intuitu purificationis in Parochia, non potest eam offerre Regularibus.

Atque ex his rationes in contrarium facile diluuntur. 16 Prima enim, quae magna censent, & quemadmodum a iuribus ipsi, primarium, factum supponit, ut haec non probavimus. Secunda nihil magni habet momenti. Quae res quò fiat apertior, & tergeritandi minus pateat locus, Genueum ipsum in sua praesi alleg. cap. 57. num. 13. audiamus. Sic ait: *licet purificatio post partum non sit alius necessitatis, sed devotionis, c. un. de purif. post partum. & proinde videtur, quòd ab omnibus sacerdotibus, etiam Regularibus explevi possit, tamen quia in ea fit quaedam oblatio candleae in honorem oblationis factae per Beatam Virginem, turturum, vel columbarum, super quibus oblationibus Parochus habet intentionem fundatam, ideo dicendum est, quòd ad ipsum solum, non ad alios Sacerdotes spectet purificare mulieres post partum, & absurdum esset, quòd in una Ecclesia fieret purificatio, in alia oblatio, seu alteri Sacerdoti. Non enim per se videtur illis ad devotionis purificationis. Item benedictio nuptiarum est de consilio Concilii. Trid. c. 1. sess. 24. de reformat. matr. & probat Navar. c. 22. num. 83. tamen à proprio Parochi fieri debet, d. c. 1. Idem videtur dicendum de benedictione ovorum, & tantum magis domorum, cum fiat extra Ecclesiam in Parochia, in quam non possunt se intrromittere Regular-*

res, sed habenda est ratio consuetudinis legitime introductae juxta c. fin. de consuet. quin addo quoad benedictionem nuptiarum à proprio Parochi faciendam ei non obflare quamcumque consuetudinem etiam immemorabilem, quòd potius corrumpata dicenda est, ut statuit idem Tridentinum loco citato. Eadem termè habet Fuchsus l. 2. de Vist. c. 2. n. 8. & alii quampures.

17 Ad declarationem S. Congregationis Concilii pro Archiepiscopo Bononiensi respondeo, illam emanasse vigore concordiae inter Parochos, & Regulares illius Civitatis, & vigore consuetudinis legitime praescriptae. Unde re semel, ac iterum maturè discussa eadem S. Congregatio in Antverpensi die 18. Novembris 1662. censuit, ac declaravit Regularibus non licere in propriis Ecclesiis mulieres post partum ad purificationem admittere. Nec quis dicat idèd S. Congregationem ita declarasse, quòd iam in Synodo Antverpensi prohibebatur Regularibus. Nam cum statutum dicecetanum non obliget Regulares, ut cum communi sententia probat Pasqualig. in praes. sejunii dec. 196. n. 6. & sequ. quam etiam tradunt Suar. de legib. lib. 4. c. 20. n. 8. & alii, quia lex non extenditur ad exemptos, cum non egrediatur terminos iurisdictionis, sane dicendum est, S. Congregationem declarasse spectare ad Parochos ex jure proprio, quod habent ex eorum institutione.

CONSULTATIO LXXVII.

An Regulares, qui nullitatis sine professionis conscii, se ad sacros Ordines promovendi faciunt, incidant in penas Constitutionis B. Pii V. incipientis, Romanus Pontifex? Ubi plura initio d. scutuntur de Ordinibus sacris collatis, seu receptis sine titulo legitimo beneficii, vel patrimonii, vel pensionis, vel Religiosa paupertatis.

1 EX Concilio Chalcedonensi c. 6. de quo in c. Neminem 70. d. eos, qui absolute ordinantur, idest sine titulo, ut ibi exponunt Glossa, & Doctores, decrevit Sancta Synodus, vacuum habere manus impositionem, & tale factum non valere ad iuramentum ordinantis. Et in c. sanctorum 70. d. ex Conc. Urbani II. sanctorum Canonum statusi consona sententia decernimus, ut sine titulo facta ordinatio irrita habeatur. Unde ex hoc textu alii putant ordinatum sine titulo esse ipso facto irregularem. Ita Borgali de irregul. p. 1. q. 5. tr. de suspens. n. 24. sed communis sententia docet, per verba praemissa inferri suspensionem late sententiae, quam violentas efficiunt irregulares, Navar. in man. c. 27. num. 245. Sayr. l. 4. de censur. c. 14. n. 16. Quaranta v. Ordo vers. Tertius casus, Suarez de susp. disp. 31. scd. 1. n. 33. Item alii putant hic requiri titulum beneficii praesentis, ut Sayr. ibidem, Tursecem d. 70. in prin. Ad communis sententia docet, requiri hic titulum beneficii, vel patrimonii sufficientis, ut testatur Suarez n. 2.

2 At in c. Cum secundum Apostolum de praeb. Innoc. III. correxerit Canones supradictos, benignius agere cupiens, statuitque, praedictos sine titulo ordinatos, non esse suspensos, seu non esse irritam ordinationem, sed illis tantum per Ordinantes, vel successores eorum provideri debere de sustentatione, donec beneficia consequantur. Quod etiam decernitur in c. Accipimus de estat. & qualitat. Et quamvis videatur, quod successores non debent luere penam sui praedecessoris, hoc tamen non habet locum, quia non fit in punitionem, sed ad tollendum opprobrium Cleri, ut inquit Gloss. in d. c. Cum secundum, v. successores. Nam cederet in opprobrium Cleri, si quis Clericorum egeret aliquo vili modo sibi vili quæreret. Addit etiam, quod Ecclesia puniatur, quia non rehit ordinanti, quod tamen non placet. Ubi est enim ista Ecclesia, quae possit, ac debeat resistere? Ratio ergo est, quia bona Ecclesiae sunt pro alimentis ministrum; ideoque eo ipso, quod factus est minister, debet de bonis ipsius sustentari. Et ita communiter illum textum intelligi à Doctoribus, testatur Suarez loc. cit. nu. 6. cum allegat.

3 Haec autem obligationes subministrandi alimenta, donec provideatur de beneficio, sunt inter se distinctae, & diverſo jure censentur; nam non solum versantur circa diversam materiam, ut per se constat; sed etiam obligatio providendi de beneficio admittit exceptiones, cum possit Episcopus excipere, quod Ordinatus non fit idoneus, d. c. accipi-

mus, & c. Cum secundum. Obligatio verò sustentandi statim subintrat, nec admittit exceptionem. Unde in d. testu non conceditur, sicut conceditur in Ordine ad provisionem beneficii.

Quare, quod spectat ad provisionem beneficii, Episcopus obligatur in conscientia ad providendum de competentibus beneficio ei, qui Ordinatus est sine titulo, si cognoscit, esse idoneum, & solum potest excipere, si non fit idoneus; nam de jure compelli potest Episcopus ad conferendum beneficium, & solum de aequitate conceditur, posse excipere, ut constat ex d. c. Accipimus, ibi: *Cum & fructum de iure agere vellemus, te passim merito ad provisionem eorum compellere, quas à te, vel praedecessoribus tuis ordinatos fuisse constaret.* Et subdit, quod pro gratia debet accipi, si Pontifex faciat sic Ordinatos per alios examinari ad experientiam idoneitatem. Ex quo deducitur, quod eo ipso, quod constat, aliquem fuisse Ordinatum sine titulo, potest de jure Ordinator compelli ad ei providendum de beneficio. Si autem potest de jure compelli, non est dubitandum de obligatione; quia compulsio illam praesupponit, tamquam certam, si autem obligatio est certa, tenetur Ordinator in conscientia satisfacere propriae obligationi abique eo, quod contra ipsam inentetur actio.

Nam eo ipso quod quis Ordinatus est, acquirit jus, ut si bi de patrimonio Ecclesiae subministrantur alimenta, tamquam electus minister in ipsius obsequium, & incorporatus illorum corpori, pro quibus sustentandis insitutum est Ecclesiae patrimonium. Quae ratio egregiè explicatur ab Innoc. III. in d. c. Cum secundum, de praeb. Ergo cum Ordinatus acquirat jus ad sustentationem de patrimonio Ecclesiae, tenetur Episcopus in conscientia, tamquam administrator bonorum propriae Ecclesiae, ei providere, ac reddere ipsi jus ejus, si aliis dignus sit, quod promoveat ad beneficium.

Episcopus verò non potest excipere contra eos, quos ipse ordinavit, sed tantum contra ordinatos à suis praedecessoribus, tradit Gloss. in d. c. Cum secundum, v. licet, & habetur ex d. c. Accipimus, ibi: *Et praesertim, quoad ad obtinendum Ecclesiasticum beneficium eos debet idoneos reputare, quos ad ordines susceperit.* Cum enim, ut dicebamus, eo ipso, quod quis ordinatur, acquirit jus, ut sibi de bonis Ecclesiae provideatur, qui iudicat idoneum, ut ordinetur, iudicat etiam idoneum pro beneficio. Neque potest contra factum proprium excipere; quia ipsum impugnaverit non potest, l. Post mortem, ff. de adop. & l. Cum pater, §. liberti ff. de leg. 2. & c. Cum super, de concess. praeb. & notat. Barr. tr. de consuet. c. 22. n. 13. Tirac. de retr. consuet. §. 1. glo. §. 9. n. 27. Menoch. cons. 89. num. 47. Surd. cons. 284. nu. 5. & Sereph. dec. 334. n. 1.

Quod si Episcopus non examinavit Ordinatum, sed commisit alteri examen, nempe Vicario, vel Archiepiscopo, aliique examinaturibus, teneri eos, qui examinaverunt, docet Gloss. in d. c. Cum secundum v. Successores, quam sequuntur Quaranta v. Obligatio Episcopi, Marchin. de Sacram. Ordin. tr. 2. p. 6. c. 7. diffical. 4. quia negligenter se gesserunt, & si non habeant unde alant, teneri Episcopum. Verum id difficultatem parit; nam de jure debet ipsi provideri de beneficio competentis; hoc autem non potest praestari ab alio, quam ab Episcopo. Deinde obligatio transit ad successorem Episcopum, quamvis ipse negligens non fuerit, dist. cap. Accipimus, & cap. secundum. Quod satis declarat, quod obligatio providendi hic Ordinatis est penes Episcopum. Et si ratio habeatur culpa, est in culpa Episcopus quoque, quod ministris negligentibus committat examen. Nam per Ordinationem acquiritur jus, ut sustententur de patrimonio Ecclesiae, ac proinde obligatio subministrandi alimenta, aut providendi de beneficio est penes illum, apud quem est administratio patrimonii Ecclesiae.

Quod verò spectat ad subministrandam alimentorum, Episcopus statim tenetur in conscientia illa subministrare, abique eo quod contra ipsam inentetur aliqua actio; quia statim ac constat de ordinatione, compelli potest Episcopus de jure ad alendum, donec provideat de beneficio, d. cap. Accipimus. Ex ordinatione enim confertur obligatio, & in tantum permittitur exceptio, in quantum potest ordinatus non esse idoneus pro beneficio; quae cessat quoad subministrandam alimentorum. Et ideo, cum ex ordinatione confurgat jus in ordinato percipiendi alimenta de patrimonio Ecclesiae, Episcopus statim illa subministrare tenetur.

Quod etiam procedit in casu, quo ordinatus praemissio exami-